

IJHS_NonEnglish_Submission - New.docx

WORD COUNT

12990

TIME SUBMITTED

18-JUL-2017 02:36PM

PAPER ID

30582649

Young citizens of the information era: Attitudes towards the political use of digital social networks¹

Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar

.....²

Abstract

Today, the importance of internet or web based communication is getting more and more important. These new web technologies, especially digital social networking sites, have created unique areas for online communication. There is an important literature on the use of these digital social networks, especially for political purposes. The main sources of motivation for the political use of social networks; the factors that prevent use of these venues on the political basis; as well as the social effects or consequences of the political use of social media or social networks in democratic regimes are important issues. In this way, the tendency of young citizens, defined as net generation, to share social and political ideas in digital social networks and their attitudes towards using these venues as a platform of political expression have been examined. Young people's meanings that they assign to political activities in digital social networks, as well as how they evaluate the political activities in these settings as a part of their daily lives were analyzed empirically through quantitative and qualitative data.

Key words: Young citizens, digital social networks, political content sharing, political

(9), motivating and inhibiting factors.
(Extended English abstract is at the end of this document)

Özet

Günümüzde internet veya web temelli iletişimin önemi gittikçe daha da artmaktadır. Bu yeni web teknolojilerinden özellikle dijital sosyal paylaşım ağları çevrimiçi iletişim için eşsiz alanlar yaratmıştır. Birçok farklı kullanım amacına hizmet eden bu ağların özellikle siyasal temelde kullanımına yönelik önemli bir literatür oluşmaktadır. Dijital sosyal ağların siyasal amaçlı kullanılmasındaki temel motivasyon kaynakları, bu mecraların siyasal temelde kullanımını engelleyici faktörler ve ayrıca bunun demokratik rejimlerde bireysel ve toplumsal düzeydeki etkileri veya sonuçları önem arz etmektedir. Bu yönde, çalışmada ağ kuşağı olarak tanımlanan genç yurttaşların dijital sosyal ağlarda sosyal ve siyasal fikirlerini paylaşma eğilimleri ve bu mecraları bir siyasal tartışma platformu olarak kullanmaya yönelik tutumları incelenmiştir. Başka bir deyişle, makalede genç kuşakların dijital sosyal ağlardaki siyasal içerikli etkinliklere yükledikleri anlamlar ve bu mecralardaki siyasal etkinlikleri gündelik hayatlarında nereye konumlandıkları meselesi nicel ve nitel veriler aracılığıyla ampirik düzeyde irdelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Genç yurttaşlar, dijital sosyal ağlar, siyasal içerikli paylaşımlar, siyasal kullanım, motive edici ve engelleyici faktörler.

1. Giriş

Son yıllarda gerek Dünya’da gerekse de Türkiye’de iletişim ve enformasyon teknolojisi alanında yaşanmakta olan toplumsal değişim, hiç şüphesiz çok boyutlu ve farklı toplumsal kesimleri ve yaş gruplarını (kuşakları) birlikte etkileyen bir sürece işaret etmektedir. Kushin ve Kitchener (2009), popüler olarak sosyal medya olarak anılan yeni web teknolojilerinin, internet iletişimi tarihinde eşi benzeri görülmemiş zengin, çevrimiçi kişilerarası etkileşim olanakları yarattığını ifade etmektedirler. Bu anlamda, yeni web teknolojilerinden dijital sosyal ağlar ve özellikle sosyal paylaşım ağları³, bireylerin içerik oluşturmaya, paylaşımına ve aramasına olanak tanınmasının yanı sıra, kullanıcıların birbirleriyle iletişim kurmasına ve ortak çalışmasına imkan veren internet tabanlı hizmetleri ifade eder (Lee ve Ma, 2012:332; ayrıca bkz. Kim vd., 2010; Kushin ve Kitchener, 2009).

Lee ve Ma’ya (2012:331) göre, bireyleri sosyal ağlarda içerik paylaşmalarında veya etkinliklerde bulunmaya motive edici bazı unsurlar vardır. Bu motivasyonlar, kişiye, duruma ve sosyal ağ ortamına göre çeşitlilik arz etse de literatürde ortak olarak vurgulanan bazı noktalar ön plana çıkmaktadır: eğlence, sosyalleşme, bilgi arayışı ve kendini gerçekleştirme/statü arayışı gibi tatmin duygularının sosyal etkileşimi ve grup tartışmasını kolaylaştırdığı için sosyal medya kullanımında önemli olduğu vurgulanmaktadır (ayrıca bkz. Dunne vd., 2010; Park vd., 2009). Bu anlamda, sosyal medya veya dijital sosyal ağlar, “kişilerin sadece birbirleriyle iletişime geçmelerini sağlamakla kalmamakta, bilgilenme, eğlenme, etkileşim, tanıtım gibi çok çeşitli amaçlara değişen boyutlarda hizmet edebilmektedir” (Arklan, 2016:619). Gil De Zuniga vd.’lerinin (2014:612) ifadesiyle, insanlar bu mecralarda arkadaşlarıyla ve aileleriyle iletişim kurabilmekte, kendilerini ifade edebilmekte ve hayatlarının çeşitli yönlerini sosyal medyada tartışabilmektedirler. Lee ve Ma (2012:332), dijital sosyal ağların en cazip özelliklerinden birinin, kullanıcının içerik oluşturmaya olanak tanınması ve bireyleri pasif bilgi/içerik tüketicileri konumundan aktif bilgi/içerik üreticisine dönüştürmesi olduğunu ifade etmektedirler.

Dolayısıyla, günümüzde internet temelli iletişimin ana eksenini oluşturan dijital sosyal ağların bireylerarası etkileşimin önemli ölçüde artış gösterdiği alanlardan biri olduğu konusunda çok fazla şüphe yoktur. Ancak, bunun da ötesinde “dijital sosyal medya ve sosyal paylaşım ağlarının yükselişi ya da popüler hale gelmesiyle birlikte birçok kişi bu alanları sosyal ve siyasal etkileşimlerin gerçekleştiği mecralar olarak görmeye ve ifade etmeye başladı” (Bode vd. 2013:416). Böylelikle, Bronstein ve Aharony’un (2015) ifadesiyle, bu ağlar sıradan yurttaşların kendi siyasal içerikli paylaşımlarını yaratmalarına, bunları çevrimiçi ortamda yaymalarına ve başkaları tarafından yaratılmış içeriğe yorum yapmalarına olanak tanıyarak yenilikçi bilgi ve değerlerin hızla yayılmasını sağlayan siyasal bir bilgi kaynağı haline geldi. Aslında, “internet teknolojisi, yerleşik katılım biçimlerinin uyarlanmasını ve genişletilmesini gerektiren, ayrıca yeni toplum, katılım ve siyasal ifade biçimlerinin geliştirilmesini teşvik eden uygulamaları içeren farklı bir siyasal mekan olarak görülebilir” (Vromen, 2008:79). Nitekim, birbirinden farklı görüşlerin ifadesine olanak sağlayan dijital sosyal ortamların toplumsal ve siyasal temeldeki önemi yadsınamaz. Sosyal paylaşım ağlarının popüleritesindeki artışla birlikte, bireylerin sosyal ve siyasal konularda çevrimiçi tartışmalar yapma potansiyeli hızla artmıştır. Ancak, gelişen teknolojiler sayesinde çeşitlilik düşünüldüğünde, bu alanların siyasal anlamda kullanımını etkileyen veya teşvik eden ve engelleyen faktörler hakkında yerli literatür açısından henüz çok yeterli bir bilgi sahibi değiliz.

Bronstein ve Aharony (2015), sosyal paylaşım ağlarının içerik oluşturma, bilgi ve düşüncelerin doğrudan kullanıcıdan kullanıcıya aktarılmasına olanak tanıyan özelliğinin onun

³ Sosyal paylaşım ağları, kullanıcıların bir profil oluşturmaya ve bu profile bağlı bir ağ oluşturmaya ve bu uygulamayı kullanarak başkalarıyla etkileşime girmesine izin veren web tabanlı araçlardır. Bu sosyal paylaşım ağları, Facebook, Twitter ve YouTube (ve benzeri siteler) yanı sıra Google+ ve MySpace gibi daha az popüler siteler içerir (Boulianne, 2015:526; ayrıca bkz. Xenos vd., 2014).

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

dünyadaki sosyal ve politik süreçlerde önemli bir rol oynamaya başlamasının da nedenlerinden biri olduğunu belirtmektedirler. Bu yönde, genel olarak internet destekli sosyal medyanın bir parçası olarak dijital sosyal paylaşım ağlarının bireylerin siyasal içerikli etkinliklerinde oynadığı rol ve bunun bireysel ve toplumsal düzeydeki etkilerinin farklı boyutları birçok araştırmacının ilgisini çekmiştir (bkz. Yang ve Dehart, 2016; Theocharis, 2014; Gil De Zuniga vd., 2014; Macafee, 2013; Bode vd., 2013; Rainie vd., 2012; Kushin ve Kitchener, 2009). Farklı sosyal medya ortamları, siyasal temelde etkinliklerde bulunmak için farklı fırsatlar veya imkanlar sunmakta ve bireyler bu olanakları giderek daha fazla kullanmaktadır. Şüphesiz, dijital sosyal ağ teknolojisinin içine doğmuş olan genç kuşakların bu mecraları kullanım düzeyleri ve biçimleri kendilerinden önceki kuşaklara göre daha fazla ve daha farklıdır. Zira, ağ kuşağı olarak tanımlanan bugünün genç kuşakları ya da yurttaşları kendilerinden önceki nesillerden düşünme biçimi ve gündelik toplumsal pratikler açısından önemli ölçüde farklılaşan özellikler taşımaktadır. Dolayısıyla, Bode vd.'lerine (2013:415) göre, özellikle genç kuşakların sosyal ağlarda kendilerini siyasal olarak ifade etmelerini güdüleyen ve [engelleyen] unsurları ve ayrıca sosyal paylaşım ağlarının siyasal kullanımının [çevrimiçi] ve çevrimdışı [sivil ve siyasal] etkinlikler ve katılım olgusu üzerindeki etkisini anlamak ve açıklamak önemlidir.

Bu çerçevede, çalışmada gençlerin dijital sosyal ağlarda sosyal ve siyasal fikirlerini paylaşma eğilimleri ve bu mecraları bir siyasal tartışma platformu olarak kullanmaya yönelik tutumları veya eğilimleri incelenmektedir. Başka bir deyişle, makalede genç yurttaşların internet temelli veya dijital sosyal ağlardaki siyasal içerikli etkinliklere yükledikleri anlamlar ve bu mecralardaki siyasal etkinlikleri gündelik hayatlarında nereye konumlandıkları meselesi ampirik düzeyde irdelenmeye çalışılmaktadır.

2. Araştırmanın Amacı ve Soruları

İnternet ortamı ve dijital sosyal paylaşım ağlarının teknolojik temeldeki gelişimine ve insanlara sunduğu olanaklara paralel olarak bu yeni iletişim ve etkileşim ortamlarının bireylerin ve özellikle birer yurttaş olarak gençlerin sivil ve politik katılımlarına etkisi veya bu ortamlarda siyasal etkinliklerde ya da paylaşımlarda bulunmaları konusu farklı disiplinlerden araştırmacıların uzunca bir süredir gündemindedir. Bu doğrultuda, araştırmada bugün Türkiye'de ağ nesli olarak tanımlanan genç kuşakların veya yurttaşların ağ toplumu süreciyle ortaya çıkan ve artık bir kamusal alan olarak kabul edilen dijital sosyal ağlardaki siyasal içerikli çeşitli türden paylaşımlar ve etkinliklere yönelik olumlu veya olumsuz eğilimlerinin altında yatan faktörlerin veya dinamiklerin kavranmasına çalışılmaktadır.

Bu anlamda, *çalışmanın amacı*, sosyal medya veya paylaşım ağlarında siyasal içerikli paylaşımlar veya bu alanların siyasal temelde kullanımı konusuna Türkiye'de üniversite öğrencisi bazı gençlerin neden ve hangi argümanlara dayalı olarak daha olumlu yaklaşıtları ve bazılarının ise daha mesafeli yaklaşıtlarının açıklanmasıdır. Başka bir deyişle, bu araştırma dijital sosyal ağlar veya platformların siyasal temelde kullanımını motive eden kaynakların ve engelleyici faktörlerin neler olduğu ve hangi dinamiklere dayandığı konusuna *odaklanmaktadır*.

Bu çerçevede daha sistematik bir şekilde ifade edilecek olursa, araştırmanın odaklandığı sorular şunlardır: (i) Genç bireylerin dijital sosyal ağlardaki siyasi içerikli temalara veya paylaşımlara yönelik olumlu ya da olumsuz yaklaşıtlarına göre, bu mecraları aynı zamanda siyasal bir iletişim, etkinlik veya tartışma platformu olarak kullanma eğilimleri ne yöndedir? (ii) Genç bireyler dijital sosyal ağ platformlarının siyasal temelde kullanımına yönelik nasıl bir anlam yüklemektedirler? (iii) Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına veya bu mecralarda siyasal içerikli etkinliklere yönelik gençlerin motivasyon kaynakları nelerdir? (iv) Bu mecraların siyasal temelde kullanımına veya bu alanlardaki siyasal içerikli etkinliklere yönelik engelleyici faktörler nelerdir ve hangi dinamiklere dayanmaktadır?

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

3. Araştırmanın Kapsamı, Sınırları ve Yöntemi

Araştırmada *nicel* ve *nitel* yöntem bağlamında veri toplama aracı olarak *anket* ve *derinlemesine görüşme* teknikleri birlikte kullanılmıştır. Bu yolla toplanan veriler daha çok *betimsel (descriptive)* analiz çerçevesinde çözümlenmiştir. Çalışmanın hedef kitlesi ağ kuşağı olarak tanımlanan gençlerdir. Bu noktadan bakılacak olursa ağ kuşağı olarak tanımlanan gruba yönelik genel eğilimlerden birisi 1980'lerin başı ile 2000 yılları arasında doğmuş olanları kapsarken bir diğer eğilim bu kuşağı 80'li yılların sonu ile başlatmaktadır. Bu araştırmada ağ kuşağı gençliği 80'li yılların sonları ve 2000 yılı arası olarak kabul edilmiştir. Genel olarak literatürde gençlikle ilgili çalışmalarda benimsenen yaş aralıkları '15-24' ve '15-29' yaşları kapsayan aralıklardır⁴. Ancak, bu çalışma bağlamında araştırma konusunun siyasal bir içeriğe sahip olması bakımından *18 yaş grubu 'en alt genç yaş grubu'* olarak tanımlanmıştır. Genelde üniversite *lisans ve lisansüstü öğrenci gruplarını* kapsadığı düşünülen *29 yaş* ise *'üst yaş grubu'* olarak kabul edilmiştir.

Neticede, *nicel araştırma* bağlamında, çalışmanın *evreni*, *IBBS-2 seviyesinde* Ege Bölgesi temsiliyetine sahip iki ildeki (*İzmir ve Aydın*) toplam beş üniversitede (*Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi*) okuyan *18-29 yaş* aralığındaki öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Belirlenen bu evrenden *kota örnekleme* yöntemi kullanılarak uygun çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırma kapsamına alınan üniversitelerde görüşülecek kişiler belirlenirken *yaş (18-29), cinsiyet ve internet temelli sosyal ağları kullanıyor olma* kriterleri gözetilmiştir. Bu yönde, 1000 kişiden oluşan bir örneklem grubuna ulaşılmış ve toplam *978 anket* geçerli sayılarak değerlendirilmiştir.

Nitel çalışma bağlamında, derinlemesine görüşme yapılacak kişilerin seçiminde ise belirlenen üniversitelerde yine *yaş, cinsiyet ve internet temelli sosyal ağları kullanıyor olma* kriterleri/kotaları çerçevesinde *maksimum çeşitlilik örnekleme* ve *teorik örnekleme* yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu çerçevede, örneklem grubunu oluşturan toplam 57 kişiyle *yarı-yapılandırılmış görüşme* formuyla aracılığıyla yüz yüze derinlemesine görüşme yapılmıştır. Araştırmanın *nicel ve nitel veri toplama süreci* 2016 Kasım ve Aralık ayları içinde gerçekleştirilmiştir.

4. Kavramsal Arka Plan: Dijital Sosyal Ağlarda Siyasal İçerikli Paylaşımlar, Etkinlikler ve Katılım

Araştırmacılar, internetin veya dijital sosyal ağların siyasal süreçler üzerindeki önemini fark ettikçe, bu mecralarda gerçekleştirilen siyasal içerikli etkinlikleri motive eden kaynaklara, onun siyasal alandaki rolüne ve sonuçlarına daha fazla odaklanmaya başlamışlardır. Macafee'ye (2013:2766) göre, bireyler sosyal medyayı veya ağları çeşitli siyasal etkinliklerde bulunma mekanları olarak kullanabilmektedir. Kullanıcılar, bu sitelerde siyasal eğilimini veya tercihini belirtme, siyasal içerikli bilgi-haber edinme ve paylaşma, siyasal içerikli bir paylaşımı beğenme veya destekleme, insanları oy kullanmaya teşvik etme, siyasal ve sosyal konularda düşüncelerini içeren paylaşımlarda bulunma, siyasal bir partiyi veya aktörü takip etme, bir başkasının siyasal içerikli paylaşımını yeniden paylaşma ve insanları siyasal veya sosyal sorunlara karşı harekete geçmeye yönelik teşvik etme dahil olmak üzere çeşitli biçimlerde siyasal birtakım etkinliklerde bulunabilmektedir (bkz. Yang ve Dehart, 2016; Theocharis, 2014; Gil De Zuniga vd., 2014; Bode vd., 2013; Rainie vd., 2012; Gil De Zuniga vd., 2012; Johnson vd., 2011). Bu anlamda, sosyal paylaşım ağlarının siyasal temelde kullanımı kavramı, bir sosyal paylaşım platformunun açık bir şekilde siyasal amaçlarla kullanılmasına işaret etmektedir (Bode vd. 2013:415).

3

⁴ Aslında, "gençlik üzerine literatürde herkes tarafından kabul edilen bir gençlik tanımı ve yaş aralığı yoktur. Birleşmiş Milletler (UN), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) ve Dünya Bankası (WB), 15-24 yaş aralığındaki kişileri *genç* olarak tanımlamaktadır. Avrupa Birliği'nin bazı raporlarında da gençler 15-29 yaş aralığındakiler olarak tanımlanmaktadır" (Gür vd. 2012, s.XXII).

3

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

Bode vd.'lerine (2013:417) göre, sosyal paylaşım ağlarının siyasal kullanımı geleneksel kendini ifade etme biçimlerinden birkaç önemli noktada farklılık göstermektedir. Buna göre, sosyal paylaşım ağlarının siyasal kullanımı, diğer siyasal ifade biçimlerine kıyasla kamuya daha açık bir eğilim içerir; ve ayrıca doğası gereği etkileşimlerde bireylere bir imtiyaz tanımaz. Nitekim, bu ağların kullanımının siyasal içerikli konuşma, tartışma veya müzakere için alan/mekan işlevi görebildiğine dair bulgular yaygınlaşmaktadır. 2000'li yıllardan itibaren birçok araştırmacı, internet teknolojisinin özellikle genç bireylere sağladığı olanakların siyasal etkinlikler, sivil ve siyasal katılım üzerindeki etkilerini incelemeye çalışmışlardır. Bu yönde özellikle, sosyal paylaşım ağlarının siyasal etkileri üzerine ilk araştırmalar ve daha sonraki meta-analizler genelde siyasi tutum ve katılım üzerinde pozitif etkilerinin olduğunu göstermiştir (bkz. Yang ve Dehart, 2016; Theocharis ve Lowe, 2016; Boulianne, 2015; Bode vd., 2014; Dimitrova vd., 2014; Bode vd., 2014; Xenos vd., 2014; Valenzuela, 2013; Zúñiga vd., 2012; Bennet vd., 2011; Zhang vd. 2010; Valenzuela vd., 2009).

Benzer şekilde, Vraga vd.'lerinin (2015:281) işaret ettikleri üzere, çevrimiçi siyasal ifadenin kendisinden kaynaklanan normatif olarak olumlu etkilerine dair giderek artan kanıtlar bulunmaktadır (ayrıca bkz. Ekström ve Östman, 2015). Özellikle Facebook vb. sosyal paylaşım ağları siyasal içerikli konuşmalar için farklı bir sosyal ortamdır. Bir taraftan, bu paylaşım ağlarında dolaşan bilginin boyutu ve görece çeşitliliği yeni fikirlerin üretilmesini sağlamakta ve aynı zamanda katılım ve ilgiyi teşvik etmektedir (bkz. Bode 2012; Vitak vd., 2011). Buna karşın, bazı araştırmalar sosyal paylaşım ağlarının kullanımının sivil katılımı olumlu bir ilişki içerdiği, ancak siyasal katılımı aynı düzeyde ilişkili olmadığı (Zhang vd. 2011); ayrıca başka bazı araştırmalar da genel olarak sosyal paylaşım ağlarının kullanımı ile siyasi tutum ve davranışlar arasında güçlü bir ilişkinin olmadığını (Johnson vd., 2011) yönünde bulgular sunmuşlardır.

Bazı çalışmalar ise, sosyal paylaşım ağlarının kullanımı ile sosyal sermaye ve siyasal katılım düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğuna dair sonuçlar çıkarmıştır (bkz. Gibson ve McAllister, 2013; Gil De Zuniga vd., 2012; Valenzuela vd., 2009; Vitak vd., 2011). Bir kısım araştırmalar da, bu mecraların siyasal içerikli haber ve bilgilerle tesadüfen karşılaşma ve öğrenme potansiyeline dair incelemelerde bulunmuştur (bkz. Bode, 2012; Kim, 2011; Valenzuela, 2013).

Bir diğer taraftan, sosyal paylaşım ağları, çoğu çevrimdışı sosyal ortamlarla karşılaştırıldığında tartışmaların heterojen yapısına yeni bir boyut katmıştır (Vraga, vd. 2015:281). Bu yönde, sosyal paylaşım ağlarının demokratik etkisi ile ilgili araştırmalar, bu ağların farklı siyasal görüşlerin öğrenilmesi veya farkına varılması için yeni bir iletişim kanalı olarak hizmet ettiğini (bkz. Kim, 2011; Rainie ve Smith, 2012), bireyleri kolektif davranış için siyasal ağlar geliştirmeye cesaretlendirdiğini ve onları çevrimiçi ve çevrimdışı siyasal etkinliklere katılmaya motive ettiğini (bkz. Obar vd., 2012; Valenzuela vd., 2012) ileri sürmektedir. Neticede, Theocharis'in (2016:1465) işaret ettiği üzere, sosyal medya kullanımı, katılım önündeki engelleri kaldırarak etkileşim maliyetini düşürmekte, yeni ve daha etkili alttan-üste örgütlenme ve koordinasyon biçimleri geliştirmekte, ayrıca yeni katılım biçimleri yaratmaktadır (ayrıca bkz. Bennett ve Segerberg, 2013). Ancak, Baek'in (2015:12) işaret ettiği bazı araştırmalar ise, bu ağların demokratik sürece olumlu katkısının veya etkisinin ampirik olarak yeterince desteklenmediğini ve bu etkinin tek boyutlu olmadığını ileri sürmektedir (bkz. Kushin ve Yamamoto, 2010; Vitak vd., 2011).

Bununla birlikte, yakın dönemlerde araştırmacılar sosyal paylaşım ağlarının siyasal kullanımının etkili olduğu koşulları ve özellikle farklı çevrimiçi platformları incelemeye başlamışlardır (bkz. Middaugh vd., 2016; Chan, 2016; Vraga vd. 2015; Ekström ve Östman, 2015; Macafee, 2013; Tang ve Lee, 2013; Valenzuela, 2013; Kahne vd., 2012). Türkiye'de de yakın dönemde dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair farklı perspektifler ve yöntemler kullanılarak gerçekleştirilen önemli bir literatür oluşmaya başlamaktadır (bkz. Arklan, 2016; Şener

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

vd., 2015; Eser vd., 2015; Çetinkaya vd., 2014; Topbaş ve Umur; 2014; Yılmaz, 2012; Göker ve Doğan, 2011).

Yang ve Dehart (2016:2), özellikle yeni genç kuşakların veya yurttaşların, sosyal paylaşım ağları yoluyla siyasal görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşabilme, ortak ilgileri olan gruplara katılabilmeye, siyasal içerikli videolar veya reklamlar iletebilme, siyasi aktörleri takip edebilme herhangi bir siyasi yoruma yorum yapabileme veya paylaşabilme, önemli sosyal ve ekonomik meselelere dair gönderide bulunabilme olasılıklarının veya potansiyellerinin daha yüksek olduğunu dile getirmektedir. Macafee'nin (2013:2766) de belirttiği üzere, gençlerin bu faaliyetlerde bulunması daha muhtemeldir. Çünkü, siyasal alana dahil olmanın bireyler özellikle genç yurttaşlar için önemli bir yolu sosyal medya aracılığıyla siyasal katılımında bulunmaktadır.

Nihayetinde, farklı sosyal medya ortamları, siyasal temelde etkinliklerde bulunmak için farklı fırsatlar/imkanlar sunmakta ve bireyler bu olanakları giderek daha fazla kullanmaktadır. Sosyal medyanın sunduğu siyasal etkileşim çeşitliliği, bireylerin siyasal amaçlarla bu siteleri ziyaret ettiklerinde farklı psikolojik motivasyonlar ve beklentiler getirebileceğini düşündürmektedir (Macafee, 2013:2767). Bu yönde, bazı araştırmalar da, sosyal paylaşım ağlarının siyasal kullanımını güdüleyen/motive eden unsurlara daha fazla odaklanmışlardır (bkz. Gil De Zuniga vd., 2014; Macafee, 2013; Bode vd., 2013). Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımı çeşitli olduğu için farklı dijital sosyal ortamlardaki siyasal etkinliklerin motivasyon kaynaklarını keşfetmek önemlidir. Ancak, bu mecraların siyasal temelde kullanımına yönelik motive edici kaynakların yanı sıra bu türden etkinliklere veya kullanımlara olumsuz yaklaşıma neden olan engelleyici birtakım faktörleri de dikkatte almak gerekmektedir.

5. Araştırma Bulguları

5.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Nitel araştırma kapsamında örneklem grubunu oluşturan toplam 978 kişinin 53,5%'ünü (523) erkek 46,5%'ini (455) kadın üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Ön-lisans, lisans ve lisansüstü öğrenciler 18-29 yaş aralığını kapsamaktadır. Örneklemin 97,3%'ü (952) bekar, 2,5%'i (24) evli ve 0,2%'si (2) boşanmıştır. Katılımcıların 91,0%'i (880) devlet üniversitesi 9,0%'u (98) özel-vakıf üniversitesine devam etmektedir. Katılımcıların 44,7%'si (437) aylık 2000 tl ve altı, 23,0%'ü (225) 2001 – 3000 tl, 14,4%'ü (141) 3001 -4000 tl, 6,6%'sı (65) 4001 – 5000 tl, 11,2%'si (110) 5001 tl ve üzeri gelire sahip ailelere mensuplardır. Katılımcıların öznel olarak kendilerini konumlandıkları sosyal-ekonomik sınıfların dağılımı ise şöyledir: 11,2% (110) dar gelirli, 21,6% (211) ortanın altı, 55,2% (540) orta, 10,5% (103) ortanın üstü, 1,4% (14) yüksek gelirli.

Nitel araştırma kapsamında toplam 57 kişiden oluşan örneklem grubunun ise 52,6%'sı (30) erkek 47,4%'ü (27) kadın üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Ön-lisans, lisans ve lisansüstü öğrenciler 18 – 29 yaş aralığını kapsamaktadır. Katılımcıların 91,2%'si (52) devlet üniversitesi 8,8%'i (5) özel-vakıf üniversitesine devam etmektedir.

5.2. Dijital Sosyal Ağlarda Siyasal İçerikli Paylaşımlara Dair Genel Tutumlar

Kim vd.'lerinin (2013:498) ifade ettikleri üzere, sosyal medya platformları veya sosyal paylaşım ağları (ör. Facebook ve Twitter) en popüler internet hizmetleri arasındadır. Kamusal alan meselelerinin yanı sıra bireylerin gündelik yaşamlarında da önemi gittikçe artan sosyal medya platformlarında bireyler sadece haber ve bilgi edinmeyle sınırlı değildir aynı zamanda kendi düşünce ve görüşlerini de paylaşabilmektedirler. Bu özellik bireyler çevrimiçi çeşitli etkinliklere dair düşüncelerini ifade etme ve katılma alanı yaratırken kamusal meselelere dair bilgi üretimini artırmaktadır, ayrıca bu mecraların kullanımı arttıkça bu trendin de devam edeceği öngörülmektedir (Kim vd. 2013:498). İnternete özellikle siyasal bilgi edinme ve kamusal anlamda kendini ifade etme kaynağı olarak bakarsak, çevrimiçi sosyal medya kullanımı siyasal tartışmaları

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

etkileme noktasında geleneksel medyayı tamamlayıcı bir niteliğe sahiptir ve bu değişkenler sivil katılım gibi davranışsal sonuçları artırır (Bode vd., 2013:417). Çevrimiçi kendini ifade etme fırsatları da dahil olmak üzere bireyin kendini ifade edebilmek için daha fazla fırsatının olması insanların gerçek dünyada eylemlerini gerçekleştirmelerine yardımcı olabilir (Gil De Zuniga vd. 2014:614). Bu yönde, bireylerin dijital sosyal ağlarda siyasal içerikli etkinlikler ve paylaşımlar konusundaki tutumlarının genel olarak hangi yönde ağır bastığı meselesi önemlidir.

Araştırmada, birer yurttaş olarak gençlerin sosyal paylaşım ağlarında siyasal temelde değerlendirilebilecek etkinlikler veya paylaşımlar konusundaki yaklaşımları bir dizi nicel nitelikteki soruyla incelenmeye çalışılmıştır:

Tablo-1: Facebook, Twitter, vb. ortamlarda siyasal konulardaki düşüncelerinizi ifade eden paylaşımlarda (fotoğraf, video, yazı, yorum vb.) bulunur musunuz?

	%	Sayı	Birikimli %
Evet, her zaman	13,4	131	13,4
Çoğu zaman bulunurum	15,5	152	28,9
Az da olsa bulunurum	24,5	240	53,5
Bulunmadım	19,1	187	72,6
Asla bulunmam	27,4	268	100,0
Toplam	100,0	978	

Araştırmaya katılanların toplam 53,5%'i az veya çok dijital sosyal ağlarda siyasal konulardaki düşüncelerini ifade eden paylaşımlarda (fotoğraf, video, yazı, yorum vb.) bulunmaktadır. Katılımcıların 19,1%'i ise bu tür bir etkinlikte bulunmadığını ifade ederken 27,4%'ü bu türden paylaşımlarda asla bulunmayacağını belirtmiştir (Tablo-1).

Tablo-2: Sizce facebook, twitter vb. ortamlarda herkes kendi siyasal düşüncesini, kimliğini, inancını veya yaşam tarzını yansıtacak paylaşımlarda bulunmalı mıdır?

	%	Sayı	Birikimli %
Mutlaka bulunmalıdır	14,0	137	14,0
Kısmen bulunmalıdır	29,2	286	43,3
Kararsızım	28,7	281	72,0
Bulunmamalıdır	11,3	111	83,3
Asla bulunmamalıdır	16,7	163	100,0
Toplam	100,0	978	

Benzer şekilde, araştırmaya katılanların toplam 43,3%'ü az veya çok dijital sosyal ağlarda herkesin kendi siyasal düşüncesini, kimliğini, inancını veya yaşam tarzını yansıtacak paylaşımlarda bulunması gerektiği kanaatindedir. Katılımcıların 28,0%'i ise bu türden paylaşımları tasvip etmediklerini ifade ederken 28,7%'si bu konuda kararsız olduğunu dile getirmiştir (Tablo-2).

Nicel araştırma kapsamında katılımcıların dijital sosyal paylaşım ağlarının siyasal temelde kullanımına ilişkin oluşturulan bazı yargılara ne ölçüde katıldıkları incelenmiştir. Katılımcıların her bir yargıya ilişkin katılım dereceleri Tablo-3'te yer almaktadır.

Tablo-3: Dijital sosyal ağlarda çeşitli siyasal etkinliklere yönelik tutumlar

Geçerli N=978, 1=Kesinlikle katılmıyorum; 5=Kesinlikle katılıyorum	Ortalama	Standart Sapma
Bu tür ortamlarda ülke meseleleriyle ilgili sosyal, siyasi, dini vb. konularda inandığım ve benimsediğim fikirlerimi paylaşırım	2,89	1,252
Bu tür ortamlardaki siyasi içerikli paylaşımlar çoğunlukla yanlış, tek taraflı veya propaganda niteliğindedir	3,24	1,123
Sosyal medyada bir sosyal-siyasal konuya yorum yazdığım ya da görüşümü oradan ifade ettiğimde oldukça rahatlıyorum	2,64	1,108
Facebook, twitter vb. ortamlar insanların sosyal-siyasal fikirlerini tartışabileceği demokratik ortamlardır	2,90	1,135
İnsanlar sosyal medya ortamlarında sosyal-siyasal sorunlara tepki gösterme olanağına sahiptirler	3,45	1,049
Bu tür ortamlar insanların herhangi bir sorun karşısında daha kolay tepki göstermelerine, biraraya gelebilmelerine olanak sağlar	3,39	1,100
Bu tür mecralardaki sosyal-siyasal içerikli paylaşımların insanları kutuplaştırdığını, birbirinden uzaklaştırdığını düşünüyorum	3,34	1,085
Facebook, twitter vb. ortamlar sadece haber almak, eğlenmek için kullanılan bir alan değildir	3,24	1,100
Facebook, twitter vb. ortamlar sıradan insanların da siyaset yapabilmelerini, kendilerini ifade edebilmelerini sağlar	3,20	1,070
Bu tür ortamlardaki sosyal-siyasal içerikli paylaşımların ve tartışmaların çok akılcı ve sağlıklı yürüdüğünü düşünmüyorum	3,32	1,119
Facebook vb. sosyal paylaşım sitelerinde karşılaştığım siyasi içerikli paylaşımlardan nefret ediyorum	2,83	1,116
Facebook, twitter vb. ortamlarda siyasi içerikli paylaşımlar yasaklanmalı	2,53	1,182

Çalışmanın ortaya koyduğu nicel temeldeki verilere göre, gençlerin önemli bir kısmı için sosyal paylaşım ağları sadece eğlenme ve iletişim kurma mecraları değil aynı zamanda kamusal meselelerle ilgili tavırların sergilenebileceği, siyasal temeldeki etkinliklerin gerçekleştirilebileceği veya sosyal ve siyasal görüşlerin ifade edilebileceği kamusal alanlar/ortamlar olarak kabul edilmektedir. Ancak, katılımcıların önemli bir kısmı için bu mecralar siyasal tartışmaların/müzakerelerin ve paylaşımların yapılabileceği demokratik ortamlar olarak değerlendirilse de yine oldukça dikkate değer bir katılımcı kitlesi bu mecraların siyasal etkinlikler, paylaşımlar veya müzakereler için kullanımına yönelik olumlu bir yaklaşım içinde değildir. Şüphesiz, sosyal paylaşım ağlarının siyasal temelde kullanımına yönelik tutumlar kullanıcıların özelliklerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Baek'in (2015:12) de vurguladığı üzere, bu mecralarda bazıları gönüllü olarak arkadaşlarıyla siyasal içerikli haberleri ve görüşleri araştırmakta ve paylaşmakta iken (bkz. Obar vd. 2012) bazıları için bu tür bir amaç güdülmeyebilmektedir (bkz. Kim, 2011; Rainie ve Smith, 2012). Dolayısıyla, genç bireylerin sosyal ağlarda siyasal içerikli çeşitli türden paylaşımlar konusundaki tutum ve genel eğilimlerinin ne yönde olduğuna ilişkin nicel temeldeki veriler önemli olsa dahi bu paylaşımlara ve etkinliklere yönelik olumlu veya olumsuz tutumların altında yatan faktörlerin veya dinamiklerin daha derinlikli incelenmesi gerekmektedir.

Bu yönde, hem katılımcılar arasındaki görüş farklılıklarının altında yatan dinamikleri anlamak hem de gençlerin sosyal paylaşım ağlarının siyasal temelde kullanımı ya da bu mecraların bireylerin siyasal katılım, tutum ve davranışlarıyla ilişkisini anlamak ve ayrıca potansiyel bir çevrim içi siyasal tartışma/müzakere alanı olarak bu mecraların genel olarak demokratik toplumsal düzenin işleyişi açısından ne anlam ifade ettiğini kavrayabilmek adına *nitel* temelde veriler toplanmıştır. Yapılan bu incelemenin sonuçları, metin içinde sosyal paylaşım ağlarının siyasal temelde kullanımını (1) motive eden kaynaklar ve (2) bu mecralardaki siyasal içerikli etkinlikleri engelleyici faktörler olmak üzere iki ayrı kategori altında toplanmıştır.

5.3. Dijital Sosyal Ağların Siyasal Kullanımını Motive Eden Kaynaklar

Nitel araştırma⁵ kapsamında katılımcıların bu ağlarda sosyal ve siyasal içerikli paylaşımlarda ve yorumlarda bulunulmasıyla ilgili olarak ne düşündükleri ve bu düşüncelerini hangi argümanlara dayandırdıkları derinlemesine olarak incelenmiştir. Bu yönde dijital sosyal ağlarda siyasal içerikli paylaşımlar ve etkinlikler konusunda olumlu düşünceye sahip olanların görüşleri veya bu mecraların siyasal temelde kullanımını motive edici unsurlar belirli alt kategoriler çerçevesinde sınıflandırılıp sunulmuştur.

5.3.1. Sosyal ve Siyasal Konularda Bilgi Edinme, Haber Alma ve Bilgiye Maruz Kalma Mecraları Olarak Dijital Sosyal Ağlar

Birçok araştırmacı, bilgi arayışının web kullanımını yönlendiren ana motivasyon olduğunu ileri sürmüştür (bkz. Westerman vd., 2014; Lee ve Ma, 2012). Dijital sosyal ağlarda "...bilgi yollarının herkes tarafından inşa edilebilmesi ve üzerinde yürünebilmesi, bilgi kirliliği ve bilginin güvenilirlik düzeyinin düşmesi gibi eleştirilere neden olsa da bir diğer taraftan bilginin tekelleşmemesi ve merkezi olarak manipülasyona kapalı olması gibi nedenlerle de olumlanmaktadır" (Göker ve Doğan, 2010:185). Yeni iletişim teknolojileri arasında sosyal medya ve sosyal paylaşım ağları insanların bilgi alışverişi yapma imkanlarını artırmıştır (Westerman, 2014:171). 21. Yüzyıl dünyasında bireyler gündelik hayatlarında çevrimiçi ve çevrimdışı ortamlarda açığa çıkan çoğu zaman içeriğine tam odaklanmadıkları farklı düzlemlerdeki bilgi bombardımanıya karşı karşıyadırlar.

Boulianne'nin (2015:525) dikkat çektiği Pew araştırmasına göre, Facebook kullanıcılarının yaklaşık yarısı haberleri Facebook aracılığıyla almaktadır, ancak kullanıcıların ezici çoğunluğu sosyal ağdaki bağlantı vasıtasıyla tesadüfi olarak bilgi ve haberle karşılaşmakta ve öğrenmektedir. Bu mecralarda tesadüfen bilgi ve haber edinme durumu, sosyal medya kullanıcılarının aktif olarak bilgi arayışı içinde olmadan da bilgi akışına maruz kalmaları anlamına gelmektedir (bkz. Xenos vd., 2014; Tang ve Lee, 2013). "Sosyal paylaşım ağlarındaki bu tür bilgiler, kullanıcılara yeni perspektifler sunabilir, mevcut değerlerini güçlendirebilir veya kullanıcılar bu bilgileri tamamen göz ardı etmeyi seçebilir" (Johnson ve Kaye, 2014:959; ayrıca bkz. Kushin ve Yamamoto, 2010). Ancak, yeni dijital sosyal ağ ortamları, her halükarda bireylerin aynı zamanda siyasal bilgi edinmeleri veya bilgiye maruz kalmaları açısından önemli bir role sahiptir. Bu çerçevede, "insanların birbirleriyle içerik paylaştığı bir mekan olan sosyal ağlar, siyasal içerikli bilgilerin yeni bir yolla iletilmesine olanak tanır" (Bode, 2016:24). Johnson ve Kaye'nin (2014:959) ifadesiyle, sosyal medya veya ağlar, insanlara siyasal içerikli bilgi edinmelerini [veya ona maruz kalmalarını] ve siyasal görüşlerini ifade etmelerine olanak tanıyarak onları hem birer siyasal bilgi tüketicisi hem de üreticisi haline getirmektedir.

Bu yönde, dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına olumlu yaklaşan katılımcıların bazı söylemleri *sosyal ağların kullanımı ile siyasal içerikli bilgi edinme veya ona maruz kalma* arasındaki ilişkiyi ve bunun toplumsal anlamdaki önemini kavramamıza yardımcı olmaktadır:

"...genelde sosyal paylaşım sitelerinde toplumsal ve siyasal olaylar konusunda paylaşımda bulunurum. Zaten haberleri buralardan takip ederim. İnsanın dünyadan, olup bitenlerden haberdar olmasını isterim. Bu nedenle de edindiğim önemli haberleri mutlaka paylaşırım ve yorumlar da yaparım..." (G.21, K-23).

"...insanları bilinçlendirdiğini düşünüyorum. Özellikle gençlerin gazete, televizyon gibi araçlardan çok Facebook, Twitter gibi yerlerde vakit geçirdiğini düşünürsek olan bitenler hakkında en azından bilgi sahibi olabilirler..." (G.21, E-23).

⁵ Nitel araştırma kapsamında görüşmecilerden elde edilen verilerin sunumunda görüşmecilerin yaş ve cinsiyetleri kodlanmıştır. G=Görüşmecisi; K=Kadın; E=Erkek ve Yaş.

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

“...yani siyasal anlamda biraz da olsa bilinçleniyor. Hep aynı şeyi görenler bazı düşünceleri gördüklerinde kendi düşüncelerini ve diğerlerinin kültürünü düşüncesini her şeyini sorguluyor... Ben de yanlış olduğunu düşündüğüm bir paylaşımın yanlış olduğunu söyletim...” (G.27, E-20).

“...en azından bu tür ortamlarda insanlar bazı şeylerden haberdar olur. Çünkü insanlar sanal alemde yaşıyor artık. En azından haber alabileceği bir yer. Belki de siyasal kimliğinin oluşmasında buradan sağlıyordur, sağlayabilir...” (G.25, K-23).

Söylemlerde ön plana çıkan hususlara göre, bireyler bu platformlardaki (ister bilinçli ister tesadüfi biçimde olsun) siyasal içerikli bilgi edinme ve paylaşma konusunun toplumsal düzeydeki *bilgi akışı, bilgi çeşitliliği ve bilinçlendirme* noktasındaki rolüne dikkat çekerek bunun bireylerin gündelik hayatlarındaki önemini gündeme getirmektedirler. Gil De Zuniga vd.’lerinin (2014:614) değindikleri üzere, dijital sosyal ağları siyasal haberler ve paylaşımlar için bir kaynak olarak kullanmak, bilgi çeşitliliğini ve açıklığını önemli ölçüde artırmıştır. Özellikle sosyal medya platformlarının güncel bilgi akışıyla, vatandaşların siyasal haberleri/bilgileri edinme ihtimalleri yüksektir ve bu nedenle bireylerin kendilerini siyasal olarak ifade edebilmeleri için daha fazla fırsat bulunmaktadır (bkz. Kushin ve Yamamoto, 2010).

Ayrıca, toplumların demokratik işleyişi açısından sosyal ve siyasal konularda bilinçli ve bilgili bir seçmen kitlesi önemlidir. Bode vd.’lerinin (2016:25) vurguladıkları üzere, demokratik teorinin temel bir ilkesine göre, seçmenlerin kararları siyasal konularda bilinçli bir düşünceye dayalı olmalıdır, bilinçli düşünme ise siyasal bilgiye erişimle veya siyasal bilgi kazanımıyla mümkün olur (ayrıca bkz. Bode vd. 2013). Bimber (2003:14), çevrimiçi siyasal bilgilere düşük arama maliyetleri ile erişebilmenin yurttaşların siyasal açıdan daha bilgili olmalarını sağlayacağını [alternatif bilgi kaynakları sayesinde daha bilinçli yurttaşlara dönüşebileceğini] ve siyasal meselelere yönelik ilgi ve katılım olasılığını daha da artıracığını dile getirmiştir. Ayrıca, “yeni ve çok yönlü bilgi akışı dolayısıyla farklı bakış açılarının müzakere süreçlerine dahil olması, süreç için zenginleştirici bir unsur olarak da görülebilir” (Aydın, 2017:145). Geoff vd.’leri (2012) çalışmalarında, kullanıcı dostu bir platform olan sosyal medyanın, kullanıcıların gündelik hayatlarında siyasal bilincini geliştirdiğini ve bu nedenle, bireylerin siyasal ifadelerini daha erişilebilir ve canlı kıldığını ifade etmektedirler.

Bir başka açıdan, geleneksel şekilde tabir edilen haber alma veya bilgi edinme kaynaklarının çoğunlukla artık fazla kullanılmadığına dikkat çeken katılımcılar bu mecraların bu türden bir eksiği veya açığı kapattığı görüşünü savunmaktadır. Ayrıca, “bu ortamlarda, kişiler düşüncelerini, görüşlerini, bilgilerini ve diğer içerikleri paylaşırken, benzer ihtiyaçları, çıkarları veya sorunları olan diğer kişilerle de ilişki kurmakta ve sürdürmektedir” (Lee ve Ma, 2012:332). Bode (2016:24) web 2.0 teknolojilerinin ortaya çıkışı ile birlikte daha önce sınırlı bir profesyonel iletişimcinin tekelindeki iletişim alanında, tüm vatandaşlara giderek daha fazla siyasal bilgi sağlama ve yorum yapma olanağı doğduğunu (ayrıca bkz. Moy vd. 2013) ifade etmektedir.

Neticede, genç bireylerin önemli bir kısmı bu mecralardaki siyasal içerikli paylaşımlarda bulunmayı bir anlamda toplumsal bilgi akışına, alışverişine ve bu anlamda da toplumsal bilinçlenmeye katkıda bulunduğu görüşündedirler. Wojcieszak ve Mutz (2009), çevrimiçi alanlardaki [siyasal içerikli bilgilerle karşılaşmaların] ve potansiyel siyasal tartışmaların birçok kişi için tesadüfen gerçekleştiğini, kullanıcıların bu alanları kullanmalarındaki öncelikli amaçları arasında yer almadığına yönelik bulgular sunsa da, “sosyal medya, birçok kişinin tesadüfen siyasal bilgilerle karşılaşmalarını sağlayarak aslında kişilerin sosyal ve siyasal konularda potansiyel olarak bilgilenebilirine [ve bilinçlenmelerine] olanak tanımaktadır” (Bode, 2016:28). Böylelikle, sosyal medya kullanımının yurttaşların siyasal konulardaki bilgilerini geliştirmesi, bireylerin kendilerini siyasal temelde ifade edebilmesi ve dolayısıyla sivil ve siyasal hayata katılımı kolaylaştırması beklenmektedir (Boulianne, 2015:525; ayrıca bkz. Gil De Zuniga vd., 2014).

5.3.2. Siyasal Temelde Kendini İfade Etme ve Katılım Sağlama Mekanları Olarak Dijital Sosyal Ağ Platformları

Şüphesiz, özellikle genç erişkin yurttaşlar sosyal medyayı haber ve bilgi toplamaktan daha fazlası için kullanılmaktadırlar. Bu anlamda, Johnson ve Kaye (2014:959) sosyal paylaşım ağlarını, siyasal bilgi edinme ve yaymaya imkan vermesinin yanı sıra kişilerin siyasal tartışmalar gerçekleştirmesine ve kendilerini ifade etmesine olanak sağlayan mecralar olarak tarif etmektedir. Peki, bu mecralardaki sosyal etkileşim herhangi bir şekilde bireylerin siyasal olarak kendilerini ifade etmelerine yol açıp [sivil] ve siyasal katılımlarına katkıda bulunuyor mu? (Gil De Zuniga vd. 2014:616). Kişinin kendisini siyasal olarak ifade etmesi önemli olmakla birlikte, siyasal katılımın kilit bir parçası olarak da düşünülmüştür (Bode vd. 2014:417). Ancak, Gil De Zuniga vd. (2010) nasıl ki siyasal içerikli konuşma siyasal eylemden farklı bir şey ise kendini siyasal olarak ifade etme durumunun da kavramsal olarak siyasal katılımdan farklı olduğunu iddia etmektedirler. Bu yönde Theocharis'in (2014:3) işaret ettiği üzere, dijital sosyal ağlardaki siyasal içerikli etkinliklerin ve kendini siyasal olarak ifade etmenin yeni bir siyasal katılım biçimi olup olmadığı tartışılmaktadır. Bazı araştırmacılar için bu etkinlikler siyasetle gerçek bir bağlantıya sahip olmayan yaratıcı ifadeleri temsil ederken, bazıları için bu faaliyetler çevrimdışı siyasal etkinliklere eşdeğerdir ve bu nedenle meşru katılım biçimleridir; diğerleri için ise bu etkinlikler çevrimdışı klasik katılım biçimlerinden tamamen ayrı yeni bir katılım biçimi ve yeni bir katılımcı vatandaş modelini kavramamızı sağlayacak şekilde kavramsallaştırılıp buna göre ölçülmesi gerekir (bkz. Bennet, 2012).

Bu çerçevede, genç kuşaklarda, sosyal medya ve ağların siyasi bilgi edinme, içerik oluşturma ve siyasi görüşlerin ifade edilmesi mekanları olarak kullanılması meselesi önemlidir. Sosyal medyanın potansiyel olarak siyasal içerikli olanlar da dahil olmak üzere çeşitli kendini ifade biçimlerini teşvik ettiği göz önüne alındığında, genç yurttaşların dijital sosyal ağları siyasal olarak kendilerini ifade edebilme mekanları olarak görmeleri onların aynı zamanda yeni bir siyasal katılım biçimine olan yatkınlıkları hakkında da fikir verebilecektir.

Katılımcıların bu konudaki bazı söylemleri, dijital sosyal ağlar ve kendini siyasal olarak ifade edebilme veya kendini gerçekleştirme arasında önemli bir bağ olduğunu göstermektedir. Bu kanaatin ön plana çıktığı bazı söylemler şöyledir:

"...herkesin siyaset yapmasını sağlayan bir yer olabilir. Sonuçta, mesela çekinen bir insanın karşısında birileri olduğu zaman konuşamaz yani değil mi? Düşüncelerini bazen anlatamayabilir. Ama internette yüz yüze olunmadığı için, kişi kendisini daha rahat hisseder ve yazabilir..." (G.9, E-18).

"...paylaşım sitelerinde siyaset ne denli doğru yapılır bilinemez ama siyasetin yapıldığı aşikar. Çünkü bir insan bir tane paylaşımında bulunuyor. Milyonlarca yorum yazılıyor altına. Onlar fark etmeden aslında siyaset yapıyorlar. O yüzden böyle siteler siyaset yapmaya yatkın ve yapılması gereken yerler..." (G.13, K-22).

"...bu tarz ortamlar siyaset de yapabilmeyi sağlıyor. Mesela ben bir siyasetçi değilim. Ama bu konuda kendimi ifade etmeyi, desteklediğim partinin doğru parti olduğunu göstermeye çalıştım. Herkes paylaşım yapabilir, özgür bir ortam. Dışarıdaki konuşmalarda insan her şeyi her şekilde dile getiremiyor olabilir. Klavye başında sanal ortamda daha kolay ve rahat söylenebiliyor..." (G.16, E-25).

Bu yönde, dijital sosyal ağlarda siyasal içerikli paylaşımlarda bulunulmasında bir sakınca görmediğini ifade edenlerin veya bunu olumlu bir şey olarak görenlerin önemli bir kısmı bu türden ortamları sadece haber almak ve eğlenmek için kullanılan bir alan olarak değil aynı zamanda insanların *kendilerini gerçekleştirebildikleri, sosyal ve siyasal içerikli tartışmalarda ve paylaşımlarda bulunabildikleri veya kendilerini siyasal anlamda ifade edebildikleri* mekanlar olarak tanımlamaktadır. Bu mecralar özgür bir ortamda her toplumsal sınıf ve kesimden kişilerin siyasal temeldeki görüşlerini ifade edebilecekleri daha rahat bir alan olarak değerlendirilmekte ve olumlu bir yaklaşım sergilenmektedir. Benzer şekilde, Papacharissi (2011), sosyal medyanın genel kullanımı ile kişinin siyasal olarak kendini ifade etmesi arasında bir bağlantı kurmaktadır.

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

Theocharis (2014) de, dijital sosyal paylaşım ağlarındaki etkinliklerin yeni bir siyasal katılım biçimini temsil ettiğini ileri sürmektedir. Bode vd. (2013:415) sosyal paylaşım ağlarının siyasal temelde kullanımını kendini siyasal olarak ifade etme, siyasal katılım gibi bir dizi diğer siyasal davranışlar arasında bir yere konumlandırmakta ve onun etkilerini ayırt etmektedirler. Onlara göre, sosyal paylaşım ağlarının siyasal temelde kullanımı kişinin kendisini çevrimiçi siyasal temelde ifade etmesinin yeni bir formudur. Gil De Zuniga vd.'leri (2014:613) de sosyal medyanın ilişkiyel kullanımının bile insanların kendilerini siyasal olarak ifade etmelerine, dolayısıyla onları dolaylı olarak siyasal katılıma yönelttiğini ileri sürmektedirler. Bu yöndeki bazı araştırmaların sonuçları genç kuşaklar arasında ortaya çıkan ifade eden/dışavurumcu yeni yurttaş modelini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Dijital sosyal ortamlar genç bireyler açısından aynı zamanda yurttaşlık bilincinin gelişimi ve ayrıca sivil ve siyasal katılım süreçleri üzerindeki etkisi bağlamında değerlendirilebilir. Vitak vd.'leri (2011) sosyal paylaşım ağlarının siyasal temelde kullanımının bireylerin yurttaşlık becerilerinin gelişmesi ve sivil ve siyasal katılımın artmasını sağlayıcı bir etkiye sahip olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu yönde, Gil De Zuniga, vd. (2014:612), sosyal etkileşim amaçlı sosyal medya kullanımının siyasal katılıma doğrudan etki etmesinden ziyade, bireylerin kendilerini siyasal olarak ifade eden yurttaşlar olmasına olanak sağlayarak dolaylı bir etkisinin olduğunu ileri sürmektedir. Bu anlamda, kişilerin bu çevrimiçi platformlarda kendilerini sosyal ve siyasal konularda ifade edebilmeleri onların yurttaşlık bilinci gelişimleriyle de ilişkili olabilmektedir.

Görüşmecilerden elde edilen veriler arasından seçilen bazı söylemlerde dijital sosyal ağlarda siyasal içerikli paylaşımlarda bulunma faaliyetinin *toplumsal meselelere* yönelik bir dizi kavramla ilişkilendirildiği görülmüştür:

“...evet, bu tür paylaşımlarda bulunmaktayım. Böyle bir şeye ihtiyaç duyup duymamaktan öte insani olan vicdanıma seslenen insanları ilgilendiren önemli meselelerde tabi ki de tepki göstermek istediğim için bu tür paylaşımlarda bulunmaktayım. Bu yaşam her şeyi ile bizindir. Yaşamın her alanı ve bu alanlarda ilgili meseleler de beni ilgilendirmektedir...” (G.32, K-23).

“...kesinlikle sorumluluk hissederim. Artık milenyum çağındayız ve internete bağımlı yaşıyoruz. O yüzden bazı olayların unutulmaması konusunda avantajları var. Ben bunu avantaja çevirmeye çalışıyorum. Ben paylaştıkça başkası paylaştıkça bilinçlenme olacak. Bilinmemezliği ortadan kaldırıyor bence. Ben paylaşarak kendi içimi rahatlatmaya çalışıyorum...” (G.13, K-22).

“...insanların kendilerini ifade etmelerini ve siyaset yapabilmelerini sağlıyor... Herhangi bir mitinge katılmayan, herhangi bir şekilde konuşma fırsatı bulunmayanlar, konuşma gücü veya cesareti olmayanlar orada daha bir konuşabiliyor; düşüncelerini daha rahat ifade edebiliyor. Hatta bir nevi rahatlamak. İnsanların öfkesini dökmeye yanyor...” (G.6, E-19).

Söylemlerden çıkan anlama göre, katılımcılar dijital sosyal ağlarda sosyal ve siyasal meselelere ilişkin paylaşım yapma ve kendini ifade etme konusunu bir tür *farkındalık yaratma, yurttaşlık bilinci veya sorumluluk duygusu* bağlamında değerlendirmektedir. Kendince doğru ve yanlış olanın gösterilmesi, bir olay hakkında farkındalık yaratma anlamında bu tür ağların işlevsel olarak kullanılması amaçlanmaktadır. Tsang (2012), sosyal paylaşım ağlarının veya sitelerinin toplumsal sorunlarla ilgili farkındalığı arttırması, çevrimiçi siyasal tartışmaları güçlendirmesi ve sivil ya da siyasal katılım için fırsatlar yaratmasından dolayı siyasal katılımı teşvik edebileceğini belirtmektedir. Buna karşın, Zhang vd.'leri (2011) sosyal paylaşım ağlarının kullanımının sivil katılımı olumlu bir ilişki içerdiğini, ancak siyasal katılımı aynı düzeyde ilişkili olmadığına dair veriler sunmuştur.

Katılımcıların söylemlerinden hareketle açığa çıkan önemli bir nokta, sosyal paylaşım ağlarının kendini ifade etme temelinde kullanılması ile bireylerin *siyasal öz-yeterlilik (political self-efficacy)* duyguları arasında bağlantı olduğudur. Siyasal öz-yeterlilik kavramı, bir kişinin siyaseti anlamaya, duymaya ve siyasi açıdan fark yaratma kapasitesine olan inancına işaret eder (bkz. Catt,

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:10.14687/jhs.v14i2.NNNN

2005). Bu açıdan değerlendirildiğinde, bireylerin dijital sosyal ağlarda sosyal ve siyasal konulardaki görüşlerini ifade etme durumlarını yurttaşlık bilinci, farkındalık yaratma, sorumluluk duyma gibi kavramlarla izah etmeleri aslında onların siyasal öz-yeterlilik duygularının da gelişmesi veya artmasıyla bağlantılı olduğunu düşündürmektedir. Zira, bireylerin bu mecralardaki siyasal etkinlikleri yoluyla karar alma mekanizmaları üzerinde veya toplumsal bilinç geliştirme açısından bir şekilde etkili olabilecekleri düşüncesine ya da umuduna sahip oldukları görülmektedir.

Siyasal öz-yeterlilik, siyasal katılımın bir ön koşulu gibi de düşünülebilir. Çünkü, bireyler siyasal sürece katılımın değerini anlamadan önce değişim yaratabileceklerine dair bir inanç geliştirebilmelidir. Bu yönde bazı çalışmalar, siyasal öz yeterlilik ile kendini siyasal anlamda ifade etme ve siyasal katılım arasında pozitif bir ilişki kurmaktadır (Yang ve Dehart 2016:5; ayrıca bkz. Gil De Zuniga vd., 2012; Jung vd., 2011). Dolayısıyla, dijital sosyal ağlarda bireylerin siyasal temeldeki etkinliklerinin hem demokratik sisteme dair inanç hem de sistemin işleyişi ve demokratik sivil ve siyasal katılım bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bir başka açıdan değerlendirildiğinde, dijital sosyal ağların bireyler tarafından kendilerini siyasal olarak ifade edebilme alanları olarak görülmesi bu mecraların aynı zamanda farklı görüşlerin temsili, katılımçı demokrasi ve özgürlük kavramlarıyla doğrudan ilişkilendirilmesini gündeme getirmektedir.

5.3.3. Dijital Sosyal Ağlar, Farklı Görüşlerin Temsili ve Katılımcı Demokrasi

Gelişmekte olan sosyal medyanın rolü üzerine yapılan en önemli bilimsel tartışmalardan birisi, iletişim teknolojilerinin bireylerin farklı bakış açıları kazanmaları ve katılımcı demokratik faaliyetlerde bulunmalarıyla ilişkili olup olmadığıdır (bkz. Brundidge, 2010; Brundidge ve Rice, 2009). Sosyal medya platformlarının artan popüleritesi, onun demokratik süreçteki rolü hakkında sorular ortaya çıkarmaktadır (Kim vd. 2013:498). Sosyal medya ve ağların herkesin eşit demokratik bir müzakere içinde yer alabilme veya kendini özgürce ifade edebilme olanağı açısından kamusal bir tartışma potansiyeli taşıyıp taşımadığı meselesi önemlidir. Bu anlamda, sosyal medya veya ağların kullanılması ile ifade özgürlüğü gibi demokratik değerler arasında ilişki kurulabilir (Macafee, 2013:2767). Bireylere duygu, düşünce ve tepkilerini bağımsız biçimde interaktif iletebilme imkanı tanıyan sosyal medya modern demokrasilerin en önemli unsurlarından biri olan aktif katılımı (Babacan, 2015:81) teşvik edebilmektedir.

Bu yönde, dijital sosyal ağlarda herkesin kendi siyasal düşüncesini, kimliğini, inancını veya yaşam tarzını yansıtacak paylaşımlarda bulunması gerektiğini ifade eden görüşmecilerden elde edilen veriler arasından seçilen söylemlerin bazıları daha çok *özgürlük ve demokrasi* gibi kavramlarla ilişkilendirilmektedir:

“...herkes özgür ve hürdür. Demokratik bir ülkede yaşıyoruz. Düşünce özgürlüğü diye bir şey var. Özgür ve sınırsız bir ortam sağlamakta ve engelleri ortadan kaldırmaktadır. İnsanların o veya bu şekilde kendilerini gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır ...” (G.2, E-27).

“...demokratik olması herkesin fikrini beyan etmesi kısmından gelebilir. İnsanlara kendi aralarında gündemde olan olayları konuşup, tartışıp, yorumlama fırsatı verir. Bu bir nevi özgürlük alanı veya tartışma platformudur...” (G.49, K-24).

“...demokratik ortam, herkes her düşündüğünü paylaşıp yazabiliyor. Siyasal paylaşımların yeri değildi ama artık o hale geldi. Hatta Facebook’un bir bölümünde siyasi görüşü yeri alıyor. Bunu boş bırakan çok insan var ama insanlar görüşlerini orada bildirebiliyorlar...” (G.26, K-26).

Söylemlerde ön plana çıkan noktalara göre, katılımcılar bu tür ortamları fikirlerini *özgürce* paylaşabildikleri ve tartışabildikleri *demokratik alanlar* veya *ortamlar* olarak görmektedirler. Bu anlamda, sosyal medya veya ağlarda gençlerin siyasal temelde kendilerini ifade edebilme olanağını bulabilmeleri bu ortamların doğrudan demokrasi ve özgürlük kavramlarıyla ilişkilendirilmesini gündeme getirdiği ifade edilebilir. Bireyler farklı görüşlerin kendini ifade etme alanı bulması, bu bilgi ve görüşlerin özgürce dolaşımına sokulması veya yayılmasına olanak sunmasından dolayı bu tür ortamlara önemli bir anlam yüklemektedir. Sürekli gelişen teknolojik araçların, toplumların yaşam

biçimini değiştirdiği bir gerçektir (Toprak vd. 2009:191). İnternet-demokrasi ilişkisini irdeleyen akademik çalışmaların bir kısmı, internet ortamını Atina demokrasisi anlayışının katılımcı modeline benzetmekte ve tüm yurttaşların siyasal sürece tıpkı dönemin agoralarındaki gibi dolaysız olarak katıldıklarını öne sürmektedir (Bentivegna, 2002; akt. Tunç, 2005:139). Kuşkusuz, internet günümüzde katılımcı demokrasi anlamındaki teknolojik yapılanmayı problemsizce sunmaktadır. Yeni teknolojilere sahip tüm yurttaşlar demokratik sürece bilgiye daha kolay ulaşabilir biçimde entegre olabilmektedirler (Tunç, 2005:139).

Kim vd.'lerinin (2013:501) belirttikleri üzere, dijital sosyal ağ teknolojisi, sadece yakın arkadaşları değil aynı zamanda yakın arkadaş olmayan kişiler de dahil olmak üzere insanların daha fazla sayıda ve daha farklı kişilerle daha fazla iletişim sağlamalarına imkan vermektedir. Bu nedenle, sosyal medya, bireylere farklı perspektiflere ve bilgilere ulaşabilecekleri bir ortam yaratmaktadır. Bu yönde, bazı araştırmalar sosyal medya kullanımı ile bireylerin farklı veya çeşitli perspektifler edinmeleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, sosyal medya veya ağlar, bireylerin çeşitli veya heterojen/farklı bakış açılarının farkına varmasını sağlayarak onların sivil ve siyasal hayata daha sık katılmalarını olanaklı kılmak suretiyle topluma katkıda bulunmakta mıdır? Bireylerin heterojen yapıya sahip sosyal ağlardaki faaliyetleri ile sivil ve siyasal katılım arasındaki ilişki, hem demokratik vatandaşlığı teşvik etmesi hem de müzakereci ve katılımcı demokrasilerin kilit göstergelerinden biri olması açısından önemli bir araştırma alanıdır (bkz. Gil De Zuniga ve Valenzuela, 2011; Mutz, 2006; Sunstein, 2001).

Bu yönde, farklı görüşlerin temsil edilmesi ve ifade alanı bulmasından dolayı dijital sosyal ağ ortamlarının *heterojen yapısına* dikkat çekilen ve bunun *demokratik süreçler ile ilişkisine* vurgu yapan katılımcıların bazı söylemleri şöyledir:

"...paylaşım sitesinde milyonlarca insan yorum yazıyor ve ben bir sürü farklı yorum ve görüş bir sürü farklı düşünce görüyorum. Bu benim için daha avantajlı. Demokratik ortamdır. Çünkü biri küfür edecek de olsa edebiliyor. Daha demokratiği olur mu bu için. Küfür etmek doğru demiyorum tabi ki saygı çerçevesinde olmalı..." (G.13, K-22).

"...internet ortamı gerçeğe göre daha demokratik bir ortam sayılabilir. Farklı görüşler daha kolay aynı çatı altında toplanabiliyor. Bu ortamda siyasetten hiç anlamayan bilgisiz insanlar da fikir beyan edebiliyor. Bu elbette kötü bir şey değil ama insan kendini başka fikirlerle kapattığı zaman demokratik ortamın faydalarından kendisini soyutlamış olur. Çünkü reel bir ortamda sadece yandaş görüşlerle kendisini besler ve at gözlüğü ile bir bakış açısı sağlamaktan başka bir faydası olmaz..." (G.7, E-28).

"...insanlar birbirleriyle konuşurlar normal hayatta konuştuğu kişiler sosyal medyada da vardır. İnsanlara kendini ifade etme hakkı veriyor. Farklı görüşleri görme duyma hakkı veriyor, her ne kadar bazen saygı çerçevesini aşsa da...Ben mesela fikir yazayım. Altına biri ben şurayı anlamadım burası yanlış hayır ben şu fikre karşıyım desin fikir alışverişi yapalım orada. Ne güzel..." (G.15, K-23).

Söylemlerden çıkan anlama göre, görüşülen katılımcıların bir kısmı dijital sosyal ağ ortamlarının *farklı görüşlerin temsil edildiği* ve bu farklı görüşleri temsil eden herkesin heterojen bir ortamda *kendisini ifade etmesine* olanak sağlayan mekanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu tür mekanlar herkesin herhangi bir bedel ödemediği katılım kendisini ifade edebilme imkanı yaratmasından dolayı bireyler için farklı görüşlerle karşılaşma ve siyasal temelde kendini ifade etme ve tartışma imkanı yaratan mecralar olarak ön plana çıkmaktadır. Kim vd.'lerinin (2013:499-500) işaret ettikleri üzere, farklı görüş ve bakış açılarıyla karşılaşmak ve onların farkına varmak, etkin ve müzakereci bir demokrasi yaratmada merkezi bir rol oynamaktadır (bkz. Habermas, 1989). Bu farkındalık, bireyleri daha kapsamlı bir şekilde bilgi aramaya ve ayrıca sorunlara yönelik alternatif arayışlarını daha ayrıntılı bir şekilde gerçekleştirmeye teşvik eder (bkz. Delli Carpini vd., 2004). Farklılıkların veya çeşitliliğin farkına varmak aynı zamanda bireylerin siyasal anlayışlarını ve hoşgörülerini arttıran farklı perspektiflerin mantığını ve motivasyonunu anlamalarına (bkz. Mutz, 2002) ve ayrıca bireylerin düşüncelerini ifade etmelerine ve onların farklı görüşlerle karşılaşmaya alışmalarını sağlayarak aktif vatandaşlık konumuna katkıda bulunur (Kim, vd. 2013:500). Bu

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

çerçevede, bu tür platformlar genç bireyler için siyasal fikirlerini ifade edebilmeleri, başkalarıyla paylaşabilmeleri ve farklı görüşleri fark edebilmeleri açısından bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

5

Kellner'in (2004:711) izah ettiği şekliyle, internet ve demokrasi ilişkisini olumsal çizgide savunanlar, yeni iletişim teknolojisinin anaakım medya ve politikadan dışlanmış grup ve bireylere, olağan politik tartışmaların kapsamında yer al(a)mayan fikirleri yayma ve genellikle muhalif fikir ve gruplara kapalı tutulan tartışma ve diyaloglara katılma olanağı veren araçlar sunduğunu ileri sürmektedir (akt. Toprak vd. 2009:192). Bu anlamda, özellikle sosyal paylaşım ağları üzerinden siyasal içerikli tartışmalar yoluyla, genç yurttaşlar demokratik katılımın temel öncülleri olan bilgi toplama, toplumsal meseleler ve haberler üzerinde düşünme, farklı görüşlerin farkına varma, tartışma ve karşılıklı uzlaşma alanları yaratma imkânına sahip olmaktadır. Netice itibariyle Tunç'un (2005:139) belirttiği üzere, Atina'daki agoraların yeniden doğuşu söz konusu olmasa da, internet ortamının bireylere kısıtlama ve kontrollerden arınmış bir platform sunduğu da bir gerçektir.

5.4. Dijital Sosyal Ağların Siyasal Temelde Kullanımını Sınırlayan veya Engelleyen Temel Dinamikler

İfade edilen motive edici olumlu yaklaşımlara karşın, dijital sosyal ortamların, birtakım olumsuz olarak nitelendirilebilecek etkileri bireylerin bu mecraların siyasal amaçlı kullanımına yönelik şüpheyle yaklaşmasına ve bu ortamlarda kendi siyasal görüşlerini, kimliğini, düşünme tarzını yansıtmak paylaşımlardan ve etkinliklerden uzak durmasına neden olabilmektedir. Başka bir deyişle, bireyler dijital sosyal ağlarda siyasal kimliğini yansıtmak birtakım uygulamalardan, kendini ifade etmekten ve siyasal içerikli paylaşımlarda bulunmaktan bazı nedenlerden dolayı sakınca duyabilmektedirler. Bu yönde, çalışmada, sosyal paylaşım ağlarının siyasal temeldeki kullanımını sınırlayan veya engelleyen unsurlar nitel bağlamda derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır.

5.4.1. Sosyal Paylaşım Ağlarında İfşa Olma, Damgalanma, Gözetlenme Korkusu

7

“Denetim ve gözetim [sosyal paylaşım ağlarının -özellikle Facebook vb. ortamların] en çok tartışılan kullanım amaçlarından biridir. Kişiler bağlı oldukları arkadaşlarının profillerine ve tüm paylaşımlarına ulaşabildiği gibi üyeler, arkadaş listesinde bulunan kişilerin arkadaşlarının bilgilerine de ulaşabilmektedir. Her ne kadar bu erişim kullanıcılar tarafından kısıtlanabilse de herkesin herkesi gözetleyebildiğine yönelik bir sorun ortaya çıkmaktadır” (Göker ve Doğan, 2011:183). Söz konusu denetim, gözetim veya dikizleme hem bireysel düzeyde hem de kamusal otorite bağlamında kurumsal düzeyde gerçekleşebilmektedir. Bu açıdan, bireyler bu türden ortamların siyasal kullanımı veya siyasal, dinsel ve ideolojik temeldeki eğilimlerini yansıtmak türden etkinliklerde bulunma konusunda tereddüt yaşayabilmekte ve bu eğilimlerini gizleme yolunu tercih edebilmektedirler.

Bu türden ortamlarda, kişilerin çevrimiçi profillerini siyasal kimliklerini belli edecek şekilde oluşturması, siyasal düşüncelerini yansıtmak (haber, bilgi, yorum gibi) paylaşımlarda ve etkinliklerde bulunması veya siyasal anlamda kendini ifade etmesi konusuna olumlu yaklaşan ancak bu konuda belirli tereddütler yaşayanların hangi unsurları daha ön plana çıkarttıkları görüşmecilerden elde edilen veriler arasından seçilen bazı söylemler üzerinden okunmaya çalışılmıştır:

“...siyasi kimliklerini, profillerini de aslına bakarsan, çok belli etmelerinin de benim için bir sakıncası yok. Ama hani işe girmede, ne bileyim bu tür kişilerin hak ve özgürlüklerinde çok önüne geçmeler, engellemeler oluyor. O yüzden hani, şu anda çok sağlıklı görmüyorum ben bunu. Aslında olması gereken bir şey. Yani, hani gösterse çok büyük bir zarar olmaz ama insanlar gizlemek zorunda bırakılıyor...” (G.3, E-29).

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:10.14687/jhs.v14i2.NNNN

“...sadece tepki göstermek istediğim bir olay ya da durum varsa, paylaşım yaparım ama siyasi içerikli herhangi bir amblem, fotoğraf vs. ile profilimi oluşturmam. Bana kalsa ben kimsenin kimliğini gizlemesinden yana değilim. Fakat, gidişata bakınca, gizleme bir gereklilik haline geliyor...artık üst yöneticilerin baskısı, gözetimi ile karşı karşıyayız. Bu yüzden insanlar pek paylaşım göstermiyor...” (G.4, K-26).

“...bulunmak isteyen bulunabilir, herkesin kendi tercihi ama ben çok fazla taraftar değilim. Hakaret, küfür gibi paylaşımlarda bulunursa kendi açısından zararı olabilir. Çünkü ülkede her şey artık tamamen gözleniyor, iş bulmasına belki zararı olur. Belki çocuklarına her konuda engel olabilir. Kısıtlanıyoruz bu açıdan...” (G.19.E-19).

“...evet, herkes her şeyi paylaşmalı. Ama içeri atacaklar ya da ilerde işe girmeme engel olacak diye paylaşımında bulunamıyorsunuz ki. Ben bile bazen paylaşımında buna dikkat ediyorum. Annem babam da zaten böyle şeylerle ilgilenmemi istemiyor. Korkuyor insanlar artık. Ucuz kahramanlıklara gerek görmüyor...” (G.28, K-19).

Genel olarak değerlendirildiğinde, görüşülenlerin söylemlerinden çıkan anlamlara göre, dijital sosyal ortamlarda profillerini siyasal kimliklerini belli edecek şekilde oluşturmakta sakınca görmeyen yanı sıra herkesin kendi siyasal düşüncesini veya eğilimini yansıtacak paylaşımlarda bulunmasına yönelik olumlu bir yaklaşıma sahip olan ancak bunun aynı zamanda gizlenmesi gereken bir şey olduğu çelişmesini yaşayan bireyler bu tutumlarını birkaç argümanla desteklemektedirler. Bu noktada söylemlerde *gözetlenme, işsa olma, geleceğini olumsuz etkileme, iş bulamama, etiketlenme/damgalanma veya fişlenme, cezalandırılma* gibi daha çok kamusal otorite tarafından uygulanabilecek olası yaptırımlara ve iş-meslek yaşamlarını sekteye uğratabilecek durumlara yönelik endişe içeren ifadeler ön plana çıkartılmaktadır. Dolayısıyla, katılımcıların dile getirdikleri bu türden risk ve korku içeren ifadeler bu tür platformlarda siyasal kimliklerin, eğilimlerin ve düşüncelerin rahat bir şekilde sergilenmesine yönelik kısıtlanmalara veya engellere işaret etmektedir.

Çalışmanın, hedef kitlesi üniversite öğrencisi genç bireylerdir. Bu yaş aralığında veya yaşam döneminde kişilerin kariyer hedefleri, idealleri, gelecek planları konusunda yoğun bir düşünce içinde oldukları düşünüldüğünde, bu ortamlardaki siyasal içerikli etkinliklerin gelecek planlarına zarar verebileceği endişesi (iş bulamama, işinden olma, yanlış anlaşılma, kamusal otorite tarafından cezalandırılma vb. korkular) onların sosyal ağ ortamlarında kendilerini işsa edebilecek uygulamalardan uzak durmalarına, siyasal içerikli etkinliklere mesafeli yaklaşmalarına ya da otosansür uygulamalarına neden olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla, söylemlerden çıkan anlama göre, kullanıcılarda kendilerinin kurumsal düzeyde daha üst otorite makamlarınca da gözetlendikleri ve takip altında oldukları duygusunun hakim olduğu söylenebilir.

Bir diğer taraftan, bu türden ortamlarda kişilerin siyasal düşüncelerini yansıtacak paylaşımlarda ve etkinliklerde bulunması veya siyasal anlamda kendini ifade etmesi konusunda tereddüt yaşayan katılımcıların bu konuyu daha çok *sosyal sermaye* meselesiyle ilişkilendirdikleri görülmüştür. Görüşülen katılımcıların bu yöndeki bazı söylemleri sosyal sermaye ve bu mecraların siyasal kullanımı arasındaki ilişkiyi anlamaya yardımcı olmaktadır:

“...öyle bir gereklilik duymam. Kalkıp da belli etmem, çok anlamlı bir şey değil. Tahrike kaçır bu bence, tanıdığımız veya tanımadığımız kişilerin tepkisine neden olabilir. Gerek görüldüğünde siyasi kimlik gizlenmeli. Çünkü ilerde karşına olumsuz şekilde konulabilir...” (G.36, E-24).

“...isteyen bulunabilir bence bulunmalı da. Artık ülkemiz öyle bir hal aldı ki arkadaşlar, dostlar akrabalar kendi görüşünde olmayan insanlarla adeta düşman gibiler. Faydası ise kendi görüşünde olanı tanıyoruz, zıt görüşünde olanı da fakat bu diğer yandan düşmanlıkları doğuruyor. Ben bir paylaşımında buldum diye arkadaş beni silmiş. Aslında böyle durumlar da bireyleri siyasal görüşü ile değil ben insanlık kavramına göre değerlendiriyorum...” (G.42, K-21).

“...hayır, paylaşmam, reklam yapmanın anlamı yok. Çok sivilmemek lazım, herkese işiniz düşebilir. Yeni geldiğinde gizlenmeli bu tür şeyler çünkü olumsuz şeyler olabiliyor, ilişkileriniz bozuluyor...” (G.34, K-22).

Söylemlerde yansıdığı üzere, bireyler *farklı görüşteki arkadaşlarını kırmamak veya onların tepkisini çekmemek, yakın ve uzak çevrelerince yanlış anlaşılma endişesi, herkese ilimli görünüme isteği, sosyal çevreden dışlanma korkusu* gibi nedenlerle de bu mecralarda siyasal içerikli paylaşımlar yapmak ve etkileşimde bulunmak konusunda çekimser davranabilmektedirler. Dolayısıyla, bireyler *sosyal sermayelerine* zarar verebileceğini düşündükleri siyasal içerikli her türden uygulamadan veya etkinlikten uzak durmayı yeğleyebiliyorlar.

Bu anlamda bireyler, diğerlerinin kendileri hakkında düşüncelerinin çoğu zaman olumsuz olabilecek sonuçlarını da dikkate alma zorunluluğu duymaktadırlar. Kullanıcılar, sosyal medya ortamlarında aynı anda birden fazla toplumsal bağlamda kendi imajlarını sunmayı sürdürebilmek için ilgili topluluğun algılanan sosyal normlarından uzaklaşmak istemeyebilirler veya gereksiz bir paylaşımından dolayı arkadaşları tarafından engellenmekten korkabilirler (Das ve Kramer, 2013:120). Ayrıca, kişiler sadece kendi ifadeleri ve paylaşımlarından sorumlu değildir aynı zamanda bağlı oldukları arkadaşlarının paylaşımları ve sundukları izlenimlerden de doğrudan etkilenebilmektedirler. Dolayısıyla, kişilerin gözetim altında oldukları duygusu sadece kurumsal düzeydeki gözetlenmeleriyle sınırlı değildir. Bireyler bu ortamlardaki etkinlikleri sırasında aynı zamanda uzak veya yakın arkadaş ve akraba grubu tarafından da gözetim altında oldukları duygusuyla bir oto-sansür uygulayabilmektedirler. Das ve Kramer (2013:120) siyasal içerikli bir yorum veya eğlenceli resimleri paylaşmaktan kaçınarak kişilerin sahip oldukları sosyal sermayelerini [mevcut konularını ve gelecek planlamalarını] koruyabildiklerini belirtmektedir. Dolayısıyla, sosyal sermayesini kaybetme duygusu ve bundan zarar görme endişesi kişilerde bu ortamlardaki siyasal etkinlikleri ve paylaşımları üzerinde bir filtreleme, gizleme veya oto-sansür uygulama gereğini ortaya çıkarmış olduğu anlamına gelmektedir.

5.4.2. Dijital Sosyal Ağlarda Siyasal İçerikli Bilgiler: Güvensizlik, Kirlilik ve Slaktivizm

Sosyal medya ve sosyal paylaşım ağları “son yirmi yılda, bilgi ve iletişim için vazgeçilmez olmasa da önemli bir araç olarak hayatımıza entegre oldu” (Metzger, 2007:2078). Yeni iletişim teknolojileri, insanların bilgiyi arama ve ona ulaşma ve ayrıca insanların bilgi alışverişi yapma imkanlarını artırmıştır. Ancak, “bir bilgi kaynağı olarak sosyal medyanın veya [sosyal ağların] kullanımını çevreleyen önemli bir soru, insanların bu bilgilerin kaynak güvenilirliğini nasıl değerlendirdiğidir” (Westerman vd., 2012:199). Dijital sosyal ağ ortamlarında farklı mecralarda üretilen, tüketilen ve dolaşıma sokulan her türlü bilginin ve onun ürettiği platformun güvenilirliğine ilişkin dikkate değer bir literatür bulunmaktadır (bkz. Johnson ve Kaye, 2014; Westerman vd., 2012, 2014; Metzger 2007).

Bugün, internet temelli iletişim ortamlarındaki bilgi üretimi ve yayılması son derece hızlı ve kolay hale gelmiştir. “Çevrimiçi olarak sunulan bilgilerin bolluğu, bilgi arayanlar tarafından internete aşırı şekilde güvenilmesi, söz konusu çevrimiçi bilgilerin güvenilirlik veya kalitesiyle ilgili sorunları gündeme getirmektedir” (Metzger, 2007:2078). “Sosyal paylaşım ağlarındaki bilgiler her gün milyonlarca kullanıcı arasında dolaştığından gerçeği-kurgudan, haberi-görüşten, bilimsel tahmini-spekülasyondan hızlı bir şekilde ayırt etmek zor olabilmektedir” (Johnson ve Kaye, 2014:959). “Her alanda üretilen verilerin artmasıyla bilgi kirliliği de hızla artmaktadır...Konuların yoğunluğuna bireyin bilgi eksikliği de eklenince haberlerin önemli bir kısmını anlamak ve hatta ilgi duyulan konuları dahi akılda tutmak mümkün olmamakta, böylece 4 bilgi karmaşası içinden çıkılmaz bir vaziyete bürünmektedir” (Yüksel, 2014:127). Dolayısıyla, “yeni teknolojilerin, iletişim engelleri olarak ifade edilen zaman, mekan, sınır kavramlarını ortadan kaldıran ve geribildirimini olanaklı kılan kısa sürede bireyin kitlelere ulaşmasını sağlayan avantajlarının yanı sıra bilgi kirliliğine ve manipülasyonlara açık bir mecra olması ve dolayısıyla internetin tehdit edici bir yönünün de olması [bu mecraları] tartışılır hale getirmektedir” (Topbaş ve Işık, 2014:217).

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:10.14687/jhs.v14i2.NNNN

Nitekim, kullanıcılar çok sayıda haber ve bilgi dolaşımına maruz kaldıkları ve bilgi kirliliğinin içinden çıkılmaz boyuta ulaştığını düşündüklerinde bu mecralardaki her türlü bilgiye şüpheli yaklaşabilmektedir. Bu çerçevede, öncelikle nicel araştırma kapsamında katılımcıların dijital sosyal ortamlardaki paylaşılan siyasi içerikli paylaşımlara veya bilgilere ne derece güvendikleri konusu incelenmiştir.

Tablo-4: Facebook, twitter vb. ortamlardaki paylaşılan siyasi içerikli videolara, yazılara, yorumlara ne derece güvenirsiniz?

	%	Sayı	Birikimli %
Oldukça güvenirim	4,1	40	4,1
Genelde güvenirim	11,3	111	15,4
Kısmen güvenirim	33,0	323	48,5
Genelde güvenmem	23,5	230	72,0
Hiç güvenmem	28,0	274	100,0
Toplam	100,0	978	

Yapılan incelemeye göre, bu tür ortamlardaki bilgi ve paylaşımlara katılımcıların 4,1%'i oldukça güvenmekte, 11,3%'ü genelde güvenmekte ve 33,0%'ü kısmen güvenmektedir. Katılımcıların 23,5%'i ise genelde güvenmediğini belirtirken 28,0%'i hiç güvenmediğini ifade etmiştir. Verilere göre, bu tür mecralardaki bilgi ve paylaşımlara bireylerin güven duyma düzeylerinin yüksek olduğu söylenemez. Benzer şekilde, katılımcıların bu tür ortamlardaki paylaşım ve tartışmaların ne derece akılcı ve sağlıklı yürüdüğü konusundaki fikirleri de sorgulanmıştır.

Tablo-5: Bu tür ortamlardaki sosyal-siyasal içerikli paylaşımın ve tartışmaların akılcı ve sağlıklı yürüdüğünü düşünüyor musunuz?

	%	Sayı	Birikimli %
Kesinlikle düşünüyorum	6,5	64	6,5
Düşünüyorum	16,3	159	22,8
Kararsızım	31,3	306	54,1
Düşünmüyorum	30,2	295	84,3
Kesinlikle düşünmüyorum	15,7	154	100,0
Toplam	100,0	978	

Verilere göre, bu tür ortamlardaki sosyal ve siyasal içerikli paylaşım ve tartışmaların akılcı ve sağlıklı yürüdüğünü düşünenlerin oranı toplamda 22,8%'dir. Katılımcıların 31,3%'ü bu konuda kararsız olduğunu ifade ederken, toplamda 45,9%'u akılcı ve sağlık yürümediği kanaatindedir. Bu tür mecralardaki paylaşım ve bilgilere yönelik güven düzeyinde olduğu gibi akılcı ve sağlıklı tartışmaların yapılabildiğine yönelik inancın da düşük seviyelerde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, kullanıcıların önemli bir kısmı dijital sosyal ağlardaki paylaşılan bilgilerin güvenilirliği ve bu mecralardaki siyasal içerikli tartışmaların akılcı ve sağlıklı bir zeminde yürüyüp yürümediği konusunda olumsuz bir tutuma sahiptir. Kişilerin bu yöndeki kanaatlerinin altında yatan sebepler ve bunun hangi dinamiklerle ilişkilendirildiğinin anlaşılabilmesi de bir o kadar önem taşımaktadır. Bu yönde, araştırmaya katılanların sosyal paylaşım ağlarının siyasal bilgi üretimi, tüketimi, dolaşımı ve paylaşımı hakkındaki kanaatleri nitel düzeyde irdelenmeye çalışılmıştır.

Nitel görüşmeler bağlamında, sosyal medya veya ağların siyasal temelde kullanımına olumsuz yaklaşan görüşmecilerden elde edilen veriler arasından seçilen aşağıdaki bazı söylemler sosyal ağların siyasal kullanımı ile *bilginin güvenilirliği ve niteliği*, tartışmaların *akılcı ve sağlıklı* bir zeminde yürüyüp yürümemesi arasında bağ kurulmasına yardımcı olmaktadır:

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:10.14687/jhs.v14i2.NNNN

“...herkes fikrini ortaya koyma hakkına sahip ama emin olmadan gerçeğini bilemeden paylaşıyorlar. Ben bunu mahalle dedikodusuna benzetiyorum aynen. Herkes üstüne bir şeyler ekleye ekleye kaynağını bilmeden araştırmadan paylaşıyor. Ağzı olan konuşuyor dedikleri olay budur aslında. Burada verili bir şey paylaşılan bir durum söz konusu bile değil. Gerçekle alakası olmayan şeyler paylaşılıyor...” (G.17, K-28).

“...sosyal medyada siyasetle ilgili siyasi kurumlarla ya da siyasetçilerle ilgili çok fazla paylaşımlarda bulunmam. Zaten ismi sanal ortam olan bir yerin gerçeklikle ilgisi olmadığını önüne gelenin yazdığını ve gereksiz birçok konu ve bilgi paylaşımı olduğunu düşünüyorum. Çok da fazla sağlam tabana oturmayan birden çok fikrin ve kişinin boy göstermeye çıktığı bir ortam olarak görüyorum...” (G.14, E-24).

“...fikirlere sunulup tartışılabileceği sağlıklı bir ortam olarak görmüyorum. İnsanlar bu tarz ortamlarda evet siyaset yapıyorlar ya da yapmaya çalışıyorlar ama benim şahsi fikrim sağlıklı bir şekilde ve demokrasiden uzak bir şekilde yapıldığıdır. Herkes aklına geleni aklına geldiği şekliyle söylediği sürece de bu böyle olur...” (G.18, K-22).

Nitel görüşmelerden edinilen verilerde, sosyal ağların siyasal kullanımına olumsuz yaklaşan katılımcıların bazılarının bu ortamlarda üretilen ve paylaşılan bilgiye dair *gerçeklik-kurgusalılık*, *nitelik* gibi hususlara daha çok vurgu yaptıkları görülmüştür. Buna göre, katılımcılar bu mecralarda dolaşan siyasal içerikli bilgilerin ve paylaşımların güvenilir olmadığı, gerçekliği yansıtmadığı, gelişigüzel yayıldığı kanaatindedir. Kaplan ve Ertürk'ün (2012:8) belirttikleri üzere, “bilginin üretilmesi ve bir mecradan aktılarak nihai tüketicinin kullanımına sunulması, nihai tüketiciyi büyük bir bombardıman altına alarak, binlerce bilgi arasından en doğruyu seçmek gibi neredeyse imkansız bir alanın içinde kaybolmaya, yalnızlaşmaya ve savunmasızlığa iterken, bir yandan da bilgi üretim sürecinde gerçekten koparılarak kurgusallaşan ya da Baudrillard'ın (2005) deyimiyile hipergerçeklik haline gelen ve tüketim metasına dönüşen bilgiyi üreten kurumların ideolojilerinin hedefi haline gelmektedir”. Böylece kontrolsüz enformasyonun baskısı altında bilgi çöplüğü tehlikesini yaşayan bireylerin güveni de zedelenmektedir (Yüksel, 2014:128). Dolayısıyla, bireyler bu ortamları sağlıklı ve güvenilir bulmadıkları için bu mecralardaki siyasal içerikli etkinliklere itibar etmemekte ve olumsuz bir yaklaşım sergilemektedir.

Benzer şekilde, bu konudaki tereddütlerini dile getiren sosyal paylaşım ağlarının siyasal kullanımına olumsuz yaklaşan bazı katılımcılar ise bu mecralardaki paylaşımların, bilgilerin ve görüşlerin kötü niyetli olarak *çarpıtılmasından* kaynaklanan sorunları ve kaygıları daha çok vurgulamaktadır:

“...görmüyorum. Sıradan insanlar bunu burada yapamaz. İnsanlara bir şey sağlamaz, laf kalabalığı olur. Memleket meselesi diye paylaştıkları şeyin altında düşmanca söylemler var. Genelde nefret insanların gözünü bünyüyor. Banış isteyip savaş çıkaranlar var...” (G.51, E-23).

“...ömeğin ben CHP görüşlü biriyim ama kendi görüşümü tepki almamak için AKP ya da HDP yandaşı gibi de yapabilirim. Aslında buna bakınca çok da anlamlı davranış değil fakat günümüz böyle bir hal aldı, insanlar kendi görüşlerini yansıtmıyor. Hatta bir olaya şahit oldum. Arkadaşım bir hocayla görüşüyordu, onunla konuşması esnasında kendi görüşünde olduğu partiyi kötüleyip hocanın tarafında olabilmek için kimliğini gizlemeye çalıştı, sosyal medyada da böyle yapılıyor...” (G.42, K-21).

“...bence insanlara hiçbir şey sağlamaz. Yalan yanlış şeyler ya da insanları doldurmak amacıyla bir fikri aşılacak amacıyla paylaşımlar oluyor. İnsanların egolarını tatmin etmektir bence...” (G.18, K-22).

Sosyal medya veya ağların siyasal kullanımına yönelik olumsuz yaklaşan görüşmecilerden edinilen söylemlerde daha çok bu mecralarda üretilen bilgilerin *yanıltıcı veya manipülatif* özelliği ön plana çıkartılmaktadır. Buna göre, katılımcıların bir kısmı bu ortamlarda üretilen ve paylaşılan siyasal içerikli bilgilerin çoğunlukla bilinçli bir şekilde sorun veya çatışma çıkarmak isteyenlerin kontrolünde gerçekleştiği kanaatindedir. “Çevrimiçi bilgi göndermek için evrensel bir standart yoktur ve dijital bilgiler kolaylıkla değiştirilebilir, çalınabilir, çarpıtılabilir veya sahte ifadelerle anonim olarak oluşturulmuş olabilir” (Metzger, 2007:2079). Bu nedenle, kontrolü güç olan enformasyon kaynağının üreticisi olan bu ortamların yarattığı güven zedelenmesi ise bireylerin bu mecralarda gerçekleşen sosyal ve siyasal içerikli etkinliklere ve paylaşımlara yönelik olumsuz bir algıya kapılmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla, bireylerin çevrimiçi sivil ya da siyasal katılım olarak

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

değerlendirilebilecek kendini siyasal olarak ifade etme, tartışma, siyasal içerikli bilgi edinme ya da üretme, siyasal içerikli paylaşımlarda bulunma vb. tüm etkinliklerden uzak durmasına neden olabilmektedir.

Sosyal paylaşım ağlarının siyasal kullanımına olumsuz yaklaşan bazı katılımcılar ise bu mecralardaki bilgi üretimi, dolaşımı ve paylaşımları herhangi bir sosyal ve siyasal etkisi olmayan *nafile çabalar* çerçevesinde değerlendirmektedir. Görüşmecilerden elde edilen veriler arasından seçilen aşağıdaki bazı söylemler bu durumu örnelemektedir:

“...hayır bulunmamalı, ne gerek var ki, ne faydası, ne zararı vardır, boş muhabbetlerdir. Zaman kaybı, insanlar buralardan yazdıkça, paylaştıkça gerçekte bir şey değiştireceğini sanıyor, kandırıyor kendini...” (G.38, K-19).

“...paylaşmıyorum artık, şunu keşfettim, bu paylaşımların insanların düşüncelerini değiştirmeyeceğini. Yani insanlar, ne olacaksa, nasıl düşünecekse, eninde sonunda onun olduğunun farkına vardım. İkinci olarak dangalanmamak için. Kendimi stres altına sokmamak için. Çünkü paylaştığım zaman karşıt görüşlü birisi tak diye yorum yapıyor. Canımı sıkacak bir şey söylüyor. Devleti kurtaramıyorlar. Beni kim kurtaracak?...” (G.1, E-26).

“...tabi klavye başında ülkeyi kurtaran çok insan var ama yüz yüze geldiğinizde iki kelimeyi bir araya getiremiyor. Bu tür insanların da siyaset yapmaları da pek sağlıklı değildir. Onları gören yok nasılsa “kopyala-yapıştır” sorsan ne demek istediğini bilmez. Bu da insanların sağlıksız bir siyasi ortamda büyümelerine neden oluyor...” (G.50, E-26).

Söylemlerden, dijital sosyal ağlardaki bilginin üretimi, tüketimi ve dolaşımına dair derin bir güvensizlik duygusuna sahip olan katılımcıların bu mecralardaki siyasal temeldeki etkinlikleri herhangi bir sosyal ve siyasal amaca ulaştırmayacak *boş uğraş, değersiz ve faydasız* eylemler olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu noktada bazı yazarlar tarafından kullanılan, bu mecralardaki faaliyetleri tanımlayan küçümseme niteliğindeki sıfat “*pasif/miskin eylemcilik*”tir (*slacktivism*). Slaktivizm, ilk başlarda geleneksel siyasal katılımın dijital siyasal katılıma dönüşmesi veya sadece internet üzerinden sosyal ve siyasal faaliyetlerde ya da tepkilerde bulunma anlamında pozitif bir içerime sahipken, süreç içerisinde birçok yazar tarafından olumsuz ve aşağılayıcı manada kullanılan bir kavram haline dönüştü (Christensen, 2011). Olumsuz içerime sahip bu tanımlama veya kavram, herhangi bir probleme yönelik olgunlaşmış bir siyasal yorum niteliğine sahip olmayan ve ayrıca gerçek yaşamda herhangi bir sosyal ve siyasal etkisi olmayan ancak kişilerin klavye başında bir eyleme destek vererek veya kendisini ifade ederek sadece *iyi hissetmelerini* sağlayan çevrimiçi siyasal etkinliklere veya eylemlere işaret etmektedir (bkz. Morozov, 2009; Christensen, 2011; ayrıca bkz. Lee ve Hsieh, 2013). Buna göre, bu mecralardaki herhangi bir maliyeti ve riski olmayan siyasal içerikli faaliyetler gerçek siyasal bir amacın gerçekleştirilmesini sağlayamayacağı için anlamsızdır ve kişilerin geleneksel olarak kullanılan daha etkili katılım biçimlerinden uzaklaşmalarına neden olmaktadır (bkz. Putnam, 2000; Christensen, 2011). Ayrıca, bu mecraların dezenformasyon ve manipülasyona açık kontrolsüz bir yapı özelliği taşıması buralardaki bilgi paylaşımı ve siyasal etkinlikleri değersiz ve tehlikeli hale dönüştürebilmektedir. Dolayısıyla, bu mecralarda üretilen ve yayılan siyasal içerikli bilgilere, paylaşımlara ve tartışmalara bazı bireyler de küçümseyici ve şüpheli yaklaşabilmekte, dolayısıyla da buralardaki siyasal içerikli etkinliklerden kendilerini uzak tutma yolunu tercih etmektedirler. Doğal olarak, çevrim içi siyasal katılım olarak değerlendirilebilecek birçok faaliyetten de kişiler kendilerini soyutlama eğilimi içine girebilmektedirler.

5.4.3. Sosyal Ağlarda Heterojenlik, Uyuşmazlık, Çatışma ve Siyasal Etkileşim

Bu mecralardaki bilgi üretimi, dolaşımı, paylaşımı ve tartışma ortamlarının niteliğinin hem bir nedeni hem de bir sonucu olarak ortaya çıkan bir diğer önemli nokta ise bu mecraların heterojen yapısı nedeniyle açığa çıkabilen çatışma, anlaşmazlık ve ayrıştırma meselesidir. Bu yönde nitel çalışma bağlamında, katılımcıların önemli bir kısmının sözü edilen bu noktaya dair vurguları incelenmeye çalışılmıştır. Daha önce belirtildiği üzere, sosyal medya ortamları veya paylaşım ağları

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

farklı sosyal ve siyasal görüşlerin ifade edilebildiği veya temsil edilebildiği heterojen yapılardır. Vraga vd.'lerinin (2015:282) işaret ettikleri üzere, birçok demokrasi teorisi, farklı görüşlerin varlığını veya heterojenliği demokratik işleyiş açısından merkezi bir önemde görse de, sosyal ağlardaki tartışmaların heterojen yapısının sıklıkla negatif bir siyasal müzakereye veya tartışmaya yol açabildiği (bkz. Klofstad vd., 2013), ve bazı durumlarda daha yüksek düzeyde görüş ayrılıkları veya tezatlıkları ortaya çıkararak siyasal katılımı engelleyebildiğini ya da baskılayabildiğini (bkz. Mutz, 2006; Nir, 2011) dile getirmektedir. Bu çerçevede, farklı siyasal görüşler temelindeki rekabetler veya anlaşmazlıklar/uyuşmazlıklar demokratik işleyiş ve siyasal davranışlar üzerine olumlu ve olumsuz olmak üzere iki boyutta etkide bulunabilir.

Marwick ve Body'nin (2011) bir sosyal paylaşım ağı olan Facebook üzerine yaptıkları çalışmadan hareketle ifade ettikleri üzere, bu tür paylaşım ağları farklı sosyal kesimlerden kişileri biraraya getirmektedir, birbiriyle rekabet eden bağlamların kesişmesiyle oluşan bu bağlam yığılması potansiyel olarak rahatsız edici gerilimler de ortaya çıkarabilmektedir (akt. Vraga vd. 2015:282). Bu çerçevede, bu türden ortamlarda farklı bağlamlara sahip kişilerin kendi siyasal düşüncesini, kimliğini, inancını veya yaşam tarzını yansıtacak paylaşımlarda bulunmaması veya siyasal anlamda kendini ifade etmemesi gerektiğini ifade eden bazı katılımcılar *nefret dili*, *hakaret*, *saygısızlık* gibi etkenleri ön plana çıkarmaktadır. Görüşmecilerden elde edilen veriler arasından seçilen aşağıdaki bazı söylemler bu durumu örneklemektedir:

"...demokratik değil şu anda günümüzde. Çok güzel olur saygı çerçevesinde olursa. Yoksa işin cilki çıkar. Şu an senin fikrine en ufak bir ters bir şey söylediğinde; ana, bacı, bilmem nereye kadar gidiyor. Nefret yüklü, saldırgan olabiliyorlar. Hayatında duymadığın orijinal küfürleri oradan öğrenebilirsin..." (G.8, E-29).

"...tartışılabilir belki ama saygısızlık ve hakaretler, küfürler havada uçuşuyor. Bence bu tür ortamlar siyaset yaptığını sanan insanların bulunduğu ortamlardır. Aklına her geleni ölçüp tartmadan konuştuğun yerdir..." (G.19, K-19).

"...sıradan insanlar için iletişim ve düşüncelerini ifade etme araçlarıdır. Ama burada siyaset yaptıklarını sanıyorlar. Herkes birbirine dayanamayıp küfür ediyor, siliyor. Kızdırıcı ve etik olmayan şeyler paylaşıyorlar..." (G.27, E-20).

Söylemlere yansıdığı üzere, bireyler sosyal paylaşım ağlarındaki siyasal içerikli etkinliklerin ve etkileşimlerin çoğunlukla saygı ve nezaket çerçevesinde gerçekleşmediğini ve farklı siyasal eğilimlere sahip kişilerin düşüncelerini daha çok *hakaret* ederek ifade ettiklerini dile getirmektedirler. Farklı siyasal fikirlerin, tepkilerin ve duyguların bu çerçevede etik olmayan bir şekilde sunulması, aynı fikirde olmayana yönelik ve *nefret içeren ve ötekileştirici* bir dilin kullanılıyorması bireylerin bu mecraların siyasal temelde kullanımına yönelik olumsuz bir tutum benimsemesine yol açtığı ifade edilebilir.

Benzer şekilde, bazı katılımcılar ise hakaret, nefret içeren söylemlerin ya da ötekileştirici dilin hakim olduğu ve ayrıca herkesin kendi doğrusunu aradığı bu alanlardaki siyasal içerikli tartışmaların yarattığı ya da yaratabileceği *toplumsal sonuçlara* daha çok vurgu yapmaktadır. Görüşmecilerden elde edilen veriler arasından seçilen aşağıdaki bazı söylemler bu durumu örneklemektedir:

"...bence paylaşımlarda bulunulmamalı. Herkes inandığı ve istediği şeyi paylaşırsa günlük hayattaki gibi zıtlaşmalar olur ve insanlar onlara göre birbirlerini seçer... İnsanlar artık uç noktalardalar ve kendi içinde de ayrılmaya başladılar..." (G.41, K-19).

"...ama şu an öyle bir çağdayız ki herkes internette tek doğru olduğunu düşündüğü kendi görüşünü destekleyen şeyler paylaşıyor. Arkadaşlık ilişkilerine yansıyor bu. Arkadaşım mesela bunun yüzünden sosyal ortamda ayrımcılığa uğraması nedeniyle tepki gösteriyor. İster istemez kin güdüyor..." (G.13, K-22).

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:10.14687/jhs.v14i2.NNNN

“...çünkü bazı kesimler çok tehlikeli olabiliyorlar. Nefret yüklü, saldırgan olabiliyorlar. İnsanlar saygıyı, dinlemeyi öğrenince demokratik ortam olabilir. Bu tür ortamlar gereksizdir, fayda sağlandığı düşünülse de fayda sağlamaz, başka görüşlere açık olmayan insanlar siyaset yapamazlar, zaten yapmasınlar, ayıştırmaktan başka işe yaramaz...” (G.16, E-25).

Söylemlerden çıkan anlama göre, bireyler sosyal paylaşım ağlarındaki siyasal içerikli etkinliklerin daha çok *çatışmacı, ayrıştırıcı ve kutuplaştırıcı* bir ortam yarattığını düşünmektedirler. Bu yönde görüş beyan eden genç bireyler bu tür ortamları farklı siyasal görüşlerin ifade edildiği demokratik alanlar olarak değil daha çok kişilerin kendi görüşleriyle uyuşan bilgiye/paylaşımlara yöneldiği ve kendi düşüncelerini diğerlerine (çoğu zaman nezaketsizce ve ötekileştirici bir dille) empoze etmeye çalıştığı mecralar olarak görmektedirler. Bu durum, bireylerin kendi doğrusuna daha körü körüne bağlanmasına ve daha katı ideolojik bir tutuma neden olabilmektedir. Doğal olarak sosyal paylaşım ağları bireylere farklı perspektifler sunan demokratik heterojen bir yapı sunmaktan ziyade onları birbirleriyle zıtlasmaya ve çatışmaya sürükleyen faydasız bir alan olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, bu fikre sahip olan genç bireyler bu mecralardaki siyasal içerikli paylaşımların, etkinliklerin veya etkileşimlerin potansiyel olarak çatışma veya gerilim yaratacağı kaygısından dolayı bu mecraları siyasal tartışma veya etkinlik alanı olarak kullanmayı doğru bulmamaktadır.

Vraga vd.'lerinin (2015) Facebook ve gençler üzerine yaptıkları nitel araştırmanın sonuçları da, bu türden sosyal paylaşım ağlarının potansiyel olarak siyasal anlaşmazlıklar yaratan bir ortam olduğu ve bireylerin çatışmadan kaçınma adına bu mecralarda siyasal içerikli paylaşımlar yapmak veya siyasal etkileşimde bulunmak konusunda gönülsüz olduklarını göstermektedir. Yardi ve Boyd (2010) de Twitter üzerine yaptıkları çalışmada, heterojen yapısı veya farklı görüşlerin birbirleriyle karşılaşma olanağı bulması nedeniyle bu mecraların çatışmaya açık ve kutuplaştırıcı etkisini vurgulamaktadırlar. Elde ettikleri sonuçlara göre, benzer görüşlere sahip olan kişilerin kendi aralarındaki etkileşimleri grup aidiyetlerini veya bilincini güçlendirirken, karşıt fikirlere sahip olanlarla olan etkileşimler grup içi ve grup dışı damgalamaları artırmakta ve kutuplaştırıcı veya çatışmacı bir ortam yaratmaktadır.

Festinger'in (1957) bilişsel uyumsuzluk teorisine göre, bireyler rahatsız oldukları ruhsal durumdan kurtulmak için uyumsuzlukları azaltmaya meyillidirler. Bireyler karşıt görüşlerden kaçınma eğiliminde oldukları için aktif bir biçimde seçici veya kendi görüşünü destekleyen bilgi edinme arayışına girerler. Bugün çevrimiçi haber veya bilgi üretimi, tüketimi ve dolaşımının gerçekleştiği dijital ortamlarda siyasal söylemlerin giderek daha kutuplaşan bir niteliğe büründüğü gözlemlenebilmektedir. Kim vd.'lerinin (2013:500) belirttiği üzere, dijital medya ortamlarında veya sosyal paylaşım ağlarında kişilerin seçici veya kendi görüşünü destekleyen bilgi edinme eğilimlerinin artması kamusal alanın siyasal anlamda parçalanmasını ve kutuplaşmasını artırdığı için demokratik süreç üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu düşünülmüştür (ayrıca bkz. Sunstein, 2001). Eğer bireyler farklı görüş veya bakış açılarını görmezden gelir ve sadece kendi benimsedikleri görüşlerle uyuşan bilgileri ve onları destekleyen insanların paylaşımlarını dikkate alırlarsa karşıt görüşleri tolere etme olasılıkları düşer ve toplumun daha çok parçalanmasına ve kutuplaşmasına neden olur (Kim vd. 2013:500; ayrıca bkz. Mutz, 2002; Stroud, 2010; Sunstein, 2001). Dijital sosyal ağlardaki parçalanmış ve kutuplaşmış toplumsal iklim ise bireyleri rahatsız edebilmekte, bıktırabilmekte ve bu mecraların siyasal temelde kullanımına olumsuz yaklaşımlarına ve sivil ya da siyasal katılıma yönelik isteklerini zayıflatabilmektedir.

6. Tartışma ve Sonuç

Dijital sosyal ağların siyasal temelde çeşitli biçimlerde kullanımına olumlu yaklaşan gençlerin buna yönelik motivasyon kaynakları farklı boyutları açısından incelenmeye çalışılmıştır: Elde edilen sonuçlara göre, bireyler bu platformlardaki siyasal içerikli bilgi ya da haber arama ve paylaşma konusunun toplumsal düzeydeki *bilgi akışı, bilgi çeşitliliği ve bilinçlendirici* özelliklerine daha

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

çok vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla, bireyler bu mecralardaki sosyal ve siyasal içerikli paylaşımlarda bulunmayı toplumsal bilgi akışına, alışverişine ve dolayısıyla toplumsal bilinçlenmeye katkıda bulunduğu görüşündedirler. Bu anlamda, dijital sosyal ağlar, birçok kişinin ister amaçlı isterse tesadüfen gerçekleşsin siyasal bilgilerle karşılaşmalarını sağlayarak kişilerin sosyal ve siyasal konularda potansiyel olarak bilgilенmelerine olanak tanımaktadır. Neticede, sosyal medyanın haber ve bilgi için kullanımı ile bireylerin kendilerini siyasal temelde ifade etmeleri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bu yöndeki verileri, dijital sosyal ağlar ve kendini siyasal olarak ifade edebilme veya kendini gerçekleştirme arasında önemli bir bağ olduğunu göstermiştir. Bu mecralar özgür bir ortamda her toplumsal sınıf ve kesimden kişilerin siyasal temeldeki görüşlerini ifade edebilecekleri daha rahat bir alan olarak değerlendirilmekte ve olumlu bir yaklaşım sergilenmektedir. Bu yönde, genç bireylerin dijital sosyal ağlarda sosyal ve siyasal meselelere ilişkin paylaşım yapma ve kendini ifade etme durumlarını *yurttaşlık bilinci, farkındalık yaratma, sorumluluk duyma* gibi kavramlarla izah etmelerinin aslında onların siyasal öz-yeterlilik duygularının da gelişmesi veya artmasıyla bağlantılı olduğunu göstermiştir.

Bu çerçevede araştırmanın verileri, dijital sosyal ağlarda bireylerin siyasal temeldeki etkinliklerinin hem demokratik sisteme dair inanç hem de sistemin işleyişi ve demokratik katılım bakımından önemli olduğu sonucunu çıkartmamıza imkan vermiştir. Söylemlerde ön plana çıkan noktalara göre, katılımcılar bu tür ortamları fikirlerini *özgürce* paylaşabildikleri ve tartışabildikleri *demokratik alanlar* veya *ortamlar* olarak tanımlamışlardır. Bireyler farklı görüşlerin kendini ifade etme alanı bulması, bu bilgi ve görüşlerin özgürce dolaşıma sokulması veya yayılmasına olanak sunmasından dolayı bu tür ortamlara önemli bir anlam yüklemektedir. Görüşülen katılımcıların önemli bir kısmı için dijital sosyal ağ ortamları herkesin herhangi bir bedel ödemediği katılımı kendisini siyasal temelde ifade edebilme imkanı sağlamasından dolayı farklı görüşlerle karşılaşma, tartışma ve müzakere imkanı yaratan mecralar olarak değerlendirilmektedir. Neticede, dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına olumlu yaklaşanların, bu mecraların siyasal içerikli bilgilere erişimi kolaylaştırarak sivil yaşama katılımı canlandırmak, siyasal içerikli tartışmaları/müzakereleri ve konuşmaları artırmak, farklı görüşlerin ortaya çıkmasını ve tanınmasını sağlamak, siyasal temelde kendini ifade etme ve katılım için alternatif alan yaratma kapasitesine vurgu yaptıkları görülmüştür.

Ancak, araştırmanın sonuçlarına göre, bazı genç bireyler dijital sosyal ağlarda **1** siyasal içerikli paylaşımlarda veya etkinliklerde bulunmaktan çeşitli nedenlerden ötürü de çekince duyabilmektedir. Örneğin, **1** Arkan'ın (2016:624) üniversite öğrencileri üzerine yaptığı nicel temeldeki çalışmasında da, yasal yaptırımlara maruz kalmak, siyasal görüş olarak ifşa olmak, aşırı siyasal biri olarak algılanmak, farklı görüşteki arkadaşları kırmak, siyasetin çok da ilgi çekici gelmemesi, siyasetin yerinin sosyal medya ortamı olmadığı düşüncesi, herkese eşit mesafede olma isteği, siyasal konuları paylaşmaya değer bulmama, paylaşımların çarpıtılması çekincesi, sosyal çevreden dışlanma korkusu ve aile yapısına uygun olmadığı düşüncesi sosyal medya ortamında siyasal içerikli paylaşımları engelleyici rol oynayan etmenler olarak gösterilmiştir. Birçok noktada ortak tespit edilen engelleyici faktörler olmakla birlikte, araştırmamızın nitel temeldeki verilerinden elde edilen genç bireylerin söylemlerinde *gözetlenme, ifşa olma, iş bulamama, geleceğini olumsuz etkileme, etiketlenme/damgalanma veya fişlenme, cezalandırılma* gibi daha çok kamusal otorite tarafından uygulanabilecek olası yaptırımlara ve iş-meslek yaşamlarını sekteye uğratabilecek durumlara yönelik endişe içeren ifadeler ön plana çıkmıştır. Bu endişelere sahip kullanıcılarda, kendilerinin kurumsal düzeyde daha üst otorite makamlarınca gözetlendikleri ve takip altında oldukları duygusunun ve zarar görebilme ihtimaline yönelik kaygıların hakim olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, genç bireylerde *farklı görüşteki arkadaşlarını kırmamak veya onların tepkisini çekmemek, yakın ve uzak çevrelerinde yanlış anlaşılma, herkese ilimli görünme isteği, sosyal çevreden dışlanma*

Ünal, S. (2017). Bilgi çağının genç yurttaşları: Dijital sosyal ağların siyasal temelde kullanımına dair tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), NNN-NNN. doi:[10.14687/jhs.v14i2.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.NNNN)

korukusu gibi daha çok sahip oldukları sosyal sermayelerini kaybetme duygusu içeren endişeler ve bundan zarar görme kaygısı dikkat çekmiştir. Dolayısıyla, kişilerin gözetim altında oldukları duygusu ve zarar görebilme ihtimaline yönelik endişeleri sadece kurumsal düzeyde daha üst otorite makamlarınca uygulanabilecek olası yaptırımlarla sınırlı değildir. Neticede, bu endişe ve kaygıların, genç bireylerde sosyal ağ ortamlarında kendilerini ifşa edebilecek uygulamalardan uzak durmalarına veya siyasal içerikli etkinliklere mesafeli yaklaşmalarına veya bu ortamlardaki siyasal etkinlikleri ve paylaşımları üzerinde bir filtreleme, gizleme veya oto-sansür uygulamalarına neden olabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bunun yanı sıra, sosyal ağların siyasal kullanımına olumsuz yaklaşan genç bireylerin bazılarının bu ortamlarda üretilen ve paylaşılan bilginin üretimi, tüketimi ve dolaşımına dair derin bir *güvensizlik duygusuna* sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireyler bu mecralardaki dolaşan siyasal içerikli bilgilerin ve paylaşımların *gerçekliği yansıtmadığı, gelişigüzel yayıldığı, yanıltıcı veya manipülatif olduğu ve gerçek bir siyasal amacı gerçekleştirme kabiliyetinden yoksun olduğu* argümanlarını gerekçe göstererek buralardaki siyasal temeldeki etkinlikleri çoğunlukla küçümseyici bir tarzda *boş uğraş, değersiz ve faydasız* olarak tanımlamışlardır. Bu anlamda, kontrolü güç olan enformasyon kaynağının üreticisi olan bu ortamların yarattığı güven zedelenmesinin bireylerin çevrimiçi sivil ya da siyasal katılım olarak değerlendirilebilecek kendini siyasal olarak ifade etme, tartışma, siyasal içerikli haber ve bilgi edinme ya da üretme, sosyal ve siyasal içerikli paylaşımlarda bulunma vb. tüm etkinliklere yönelik olumsuz bir algıya kapılmasına ve onlardan uzak durmasına yol açabildiği sonucuna varılmıştır.

Ayrıca, sosyal ağların siyasal kullanımına olumsuz yaklaşan genç bireylerin bazılarının sosyal paylaşım ağlarındaki siyasal içerikli etkinliklerin ve etkileşimlerin çoğunlukla saygı ve nezaket çerçevesinde gerçekleşmediği ve farklı siyasal eğilimlere sahip kişilerin düşüncelerini daha çok *bakaret, nefret veya saygısızlık* boyutunda dile getirdiklerine yönelik kanaate sahip oldukları tespit edilmiştir. Dolayısıyla, farklı siyasal fikirlerin, tepkilerin ve duyguların bu çerçevede etik olmayan bir şekilde sunulması, aynı fikirde olmayana yönelik *ötekileştirici ve dışlayıcı* bir dilin kullanılıyor olmasının bireylerin bu mecraların siyasal temelde kullanımına yönelik olumsuz bir yaklaşım veya tutum benimsenmelerine neden olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde, sosyal ağların siyasal kullanımına olumsuz yaklaşan gençlerin buraları farklı siyasal görüşlerin ifade edildiği veya farklı perspektifler sunan demokratik heterojen yapılar olarak değil daha çok kişilerin kendi görüşleriyle uyuşan bilgiye/paylaşımlara yöneldiği ve kendi düşüncelerini diğerlerine empoze etmeye çalıştığı *ayırışma, zıtlasma veya çatışma* üreten mecralar olarak tanımladıkları görülmüştür. Dolayısıyla, bu mecralardaki siyasal içerikli paylaşımların veya etkinliklerin potansiyel olarak çatışma veya gerilim yaratacağını ileri süren gençler bu rahatsızlık veren çatışmacı ortamdan kaçınmak adına buraların siyasal tartışma veya etkinlik alanı olarak kullanılmasına olumlu yaklaşmamaktadırlar. Netice itibarıyla, bulgulardan hareketle ifade edilen tüm bu hususlar veya engelleyici faktörlerin genç bireylerin dijital sosyal ortamlardaki sosyal ve siyasal içerikli tüm etkinliklere ve etkileşimlere yönelik olumsuz tavır takınmasına ve doğal olarak demokratik işleyişin bir parçası olan çevrimiçi sivil ve siyasal katılım olarak değerlendirilebilecek birçok faaliyetten kendilerini soyutlamalarına neden olabileceği ileri sürülebilir.

Kaynakça

Extended English Abstracts

Introduction

11

Today, the importance of internet or web based communication is getting more and more important. These new web technologies, especially digital social networking sites, have created

unique areas for online communication. There is an important literature on the use of these digital social networks, especially for political purposes. The main sources of motivation for the political use of social networks; the factors that prevent the use of these venues on the political basis; as well as the social effects or consequences of the political use of social media or social networks in democratic regimes are important issues. In this way, the tendency of young citizens, defined as net generation, to share social and political ideas in digital social networks and their attitudes towards using these venues as a platform of political expression have been examined. In other words, young people's meanings that they assign to political activities in digital social networks, as well as how they evaluate the political activities in these settings as a part of their daily lives were analyzed empirically through quantitative and qualitative data.

Method and Sample

Questionnaires and in-depth interviewing techniques were used as data collection tools in the context of quantitative and qualitative methods. In this way, collected data are analyzed in the context of descriptive analysis. The target mass of the study is the young people who are defined as the net generation. In the context of quantitative research, the population of the study is limited to students between the ages of 18-29 who study at Ege University, Dokuz Eylül University, Yaşar University located in İzmir and Adnan Menderes University located in Aydın. A suitable sample group was formed by using quota sampling method. Using internet based social networks, age and gender are considered as quotas. In this direction, a sample group of 1000 people was formed and a total of 978 questionnaires were evaluated as valid. In the context of qualitative research, the maximum diversity sampling and theoretical sampling methods are used together. In this frame, in-depth interviews were conducted through a semi-structured interview form with a total of 57 people forming the sample group.

Findings

Individuals are of the view that the social and political content sharing in these venues contributes to the flow of social and political information, to information exchange, and therefore to social consciousness. In this sense, digital social networks allow people to be informed about social and political issues by enabling many people to meet with political knowledge either consciously or coincidentally. As a result, there is a positive relationship between the use of social media for news and information and expression of individuals themselves on a political basis.

The data of this research has shown that there is an important link between digital social networks and politically self-expression or self-realization. These venues are thought to be a comfortable setting in which people from all social classes can express their political views in a free environment. According to the outcome of the discussions, participants identified such environments as democratic spaces or settings in which they could freely share and discuss their ideas. For most of the participants, digital social networking sites are considered to be the means of encountering, debating and negotiating with different opinions by allowing everyone to participate without any cost and to express themselves on a political basis.

However, the statements of some young people derived from the qualitative data of our research include concerns about possible sanctions that could be imposed by the public authority. Surveillance, be disclosed, labeling/stigmatization, punishment, negatively affecting the future are the most expressed concerns. Also, concerns about losing the social capital that young people have come into prominence. The fear of hurting friends with different opinions or getting their reaction, the fear of being misunderstood by close and distant circles, the desire to appear moderate, the fear of social exclusion are the most expressed views or concerns. As a result, these concerns cause younger individuals to stay away from practices or political activities that may

disclose themselves. Thus, the young individuals may feel the necessity of filtering their political sharing's in these venues.

In addition, it has been found that some of the young individuals who are negative about the political use of social networks have not confidence to the production, consumption and flow of information produced and shared in these settings. Young individuals think that the political sharing's and information circulating in these settings do not reflect reality, are randomly spread, misleading or manipulative, and lack the ability to carry out a real political purpose. For this reason, these young people often describe the political activities in these settings as empty, worthless and useless in a condescending manner. For this reason, some young people distancing themselves from all activities, such as political expression, debating on political issues, gaining political knowledge, political information seeking, and political content sharing that can be considered as online civic or political participation.

From another point, some young people who adversely approach the political use of social networks complain that political activities in these circles do not occur in a respectful manner. According to them, in these venues different political ideas, reactions and emotions are presented in an unethical way and an exclusivist language is used. This factor is thought to cause individuals to adopt a negative approach or attitude towards the use of these platforms on a political basis. Similarly, young people who adversely approach the political use of social networks do not see these venues as democratic heterogeneous structures, in which different political views are expressed. For those, these venues are seen as environments in which people try to impose their own thoughts on others, producing segregation, polemic and conflict. Thus, these young people do not approve of using these venues as a political debate area in order to stay away from this conflicting environment.

Conclusion

For most of the participants, digital social networking sites are considered to be the means of encountering, debating and negotiating with different opinions by allowing everyone to participate without any cost and to express themselves on a political basis. Therefore, the findings of the research have allowed us to conclude that in digital social networks the political activities of individuals are important both in terms of belief in the democratic system and of democratic participation. However, according to the results of the research, some young individuals may feel hesitant about sharing political content in digital social networks for various reasons. It can be argued that all of the stated inhibitory factors may cause some young people to take a negative attitude towards all political activities and interactions in the digital social venues. Therefore, many young people get themselves away from many activities that can be regarded as online civic and political participation which is part of the democratic process.

4%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	ARCLAN, Ümit. "SOSYAL MEDYANIN SİYASAL AMAÇLI KULLANIMI: AĞ KUŞAĞININ KULLANIM ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2016. Publications	92 words — 1%
2	www.tojdac.org Internet	59 words — < 1%
3	www.jasstudies.com Internet	53 words — < 1%
4	bireyvetoplumdergisi.com Internet	46 words — < 1%
5	www.academia.edu Internet	44 words — < 1%
6	ds.anadolu.edu.tr Internet	43 words — < 1%
7	perweb.firat.edu.tr Internet	41 words — < 1%
8	sbe.balikesir.edu.tr Internet	36 words — < 1%
9	www.j-humansciences.com Internet	21 words — < 1%
10	dating.edesirs.com Internet	16 words — < 1%

11	www.educationarticle.org Internet	16 words — < 1%
12	Fernandez. Encyclopedia of Psychological Assessment Publications	14 words — < 1%
13	eyed-der.org Internet	11 words — < 1%
14	Ömer Barış Üzümlü. "Uranyl Ion Uptake from Aqueous Solutions by Chemically Cross-linked Polyelectrolyte CAMA Hydrogels", Polymer-Plastics Technology and Engineering, 8/2007 Crossref	11 words — < 1%
15	www.turkishstudies.net Internet	10 words — < 1%
16	etd.npue.edu.tw Internet	8 words — < 1%
17	www.slv.dk Internet	8 words — < 1%
18	Holger Fleischer. "Die Fairness Opinion bei M&A-Transaktionen zwischen Markt und Recht", Walter de Gruyter GmbH, 2010 Crossref	7 words — < 1%
19	Kaid. Encyclopedia of Political Communication Publications	6 words — < 1%

EXCLUDE QUOTES OFF

EXCLUDE MATCHES OFF

EXCLUDE BIBLIOGRAPHY OFF